

Valors

Revista de reflexió i diàleg. Març de 2012. Número 91.

La Ciència

Entrevista a Moisès Broggi, cirurgià

**“La Ciència no té moral,
però sí l’ús que se’n fa”**

Un congrés que pretén ajudar a construir la pau
Al Raval, entre tots, ens en sortirem
Necessitem un temps de propostes
El primer deure moral del mestre

Per a qui treballen els teus estalvis?

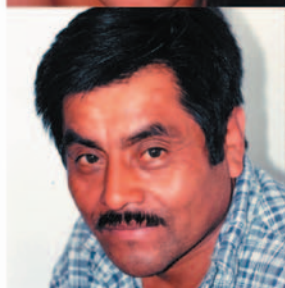
Inverteix-los en microcrèdits a favor dels que més ho necessiten al Tercer Món mitjançant inversions bancàries ètiques i obtindràs un guany doble:

Rendibilitat econòmica

Satisfacció personal

Delegació del Maresme:
Fundació Grup Tercer Món-Mataró
La Peixateria. Carrer de Barcelona 50. 08301 Mataró
Tel./Fax 93 796 00 87
botiga@gruptercermon-mataro.org

Editorial

Ciència i ètica. Una relació de progrés

Ha estat una notícia que ha caigut com una gerra d'aigua freda. Just l'endemà que expliquéis satisfet davant dels mitjans de comunicació que per fi podia dormir estirat, passejar i fer vida normal, Eufemio Garcia, de 57 anys i el primer català amb un cor artificial, moria per una arítmia. Malgrat el fatídic desenllaç els metges han defensat aquest avenç científic i asseguren que els cors artificials poden ajudar a allargar la vida d'aquells malalts que no poden ser trasplantats. I és que encara que la investigació científica també comporta saber acceptar els errors, aquesta generalment significa progrés, és a dir, un pas més en la millora de les condicions de vida de la Humanitat. Ara bé, no sempre la ciència s'ha fet servir per construir el bé. Descobriments com l'energia atòmica, entre molts altres invencions científiques, ens recorden contínuament la cara i la creu d'aquesta. El metge i poeta, Oliver W. Holmes, deia: "La ciència és un magnífic mobiliari pel pis superior de l'home, sempre que a la planta baixa hi hagi sentit comú". Catalunya és el desè país en excel·lència científica d'Europa i líder en investigació a l'Estat espanyol. Però també som un país capdavanter en la reflexió ètica-científica, perquè al mateix ritme que avança la ciència hem de replantejar-nos els límits del progrés i augmentar el nostre grau de responsabilitat respecte l'ús dels nous coneixements. Per parlar d'aquest tema comptem amb quatre dels principals experts en el camp de la bioètica i la investigació científica de Catalunya: Margarita Bofarull, presidenta de l'Institut Borja de Bioètica; Jordi Camí, director general del Parc d'Investigació Biomèdica de Barcelona (PRBB) i de la Fundació Pasqual Maragall; Xavier Estivill, expert internacional en genètica i director del Centre de Genètica Mèdica i Molecular de l'Institut de Recerca Oncològica; i, com a convidat d'honor, el doctor Moisès Broggi, de 103 anys, que ens ofereix les seves reflexions. ■

Sumari

PASSANT REVISTA

- 4 *Entrevista a Maria Viñas*
6 *El reportatge*
Oportunitats per les dones
8 Joan Salicrú i Maria Coll
La reforma laboral
9 Ramon Radó
Sheldon Adelson
10 Joan Safont
72 fracassos de l'adopció internacional
11 Francesc Amat
Sobirania compartides en temps de crisi

MONOGRÀFIC

- 12 Margarita Bofarull
Ètica i tecnologia
14 *Entrevista a Moisès Broggi*
18 Jordi Camí
Qui finança la ciència?
19 Gemma Figueras i Joan Basagaña
Límits i tabús de la ciència
20 *Entrevista a Xavier Estivill*
21 Joan Salicrú
Els límits que marca l'ètica
I les col·laboracions d'Anna Olm, Judith Vives, Albert Pera, Ramon Salicrú, Albert Botta, Eulàlia Puigderajols i Maria Salicrú-Maltas

OPINIÓ

- 26 Josep Masabeu
Al Raval, entre tots, ens en sortirem
28 Jordi Cussó i Cinto Amat
Necessitem un temps de propostes
30 Gregorio Luri
El primer deure moral del mestre
30 Irene Alerm
La cultura també té un preu
31 Francesc Ponsa
"Benvolgut"; m'agrada la lletra
32 Joaquim Trenchs
Culpa... i Setmana Santa
32 Pol Bartrés
Espai laboratori, centre Arts Santa Mònica
33 Xavier Manté
I jo, què hi puc fer en tot això?

34 PROPOSTES

- 38 *El conte* de Lucía Montobbio Campa

La construcció d'una cultura de la pau

“La pau no és un regal sinó una conquesta”

Entrevista a Maria Viñas, directora del Congrés Edificar la Pau

Els propers 23, 24 i 25 d'abril tindrà lloc a la Universitat de Barcelona (UB), la primera edició del Congrés Edificar la Pau, promogut entre la UB i la Fundació Carta de la Pau, entitat que des de fa vint anys es dedica a treballar per la pau des d'un punt de vista integral.

Redacció

Des de la seu de la Carta de la Pau al carrer Modolell de Barcelona, un nombre d'equips de persones treballa a ple rendiment des de fa molts mesos per tal que el Congrés Edificar la Pau, els propers dies 23, 24 i 25 d'abril, sigui tot un èxit tan pel que fa a assistència com en continguts. Entre els participants més destacats l'exsecretari general de la UNESCO Federico Mayor Zaragoza o l'exsecretari general de l'ONU, Boutros Ghali.

Quan neix la idea de fer un congrés titulat Edificar la Pau i en quina mesura segueix la tasca feta anteriorment des de la Carta de la Pau dirigida a l'ONU?

La idea de fer un congrés sobre la Pau es remunta a l'any 1996, en el marc del segon lliurament de la Carta de la Pau al Secretari General de les ONU, en aquell moment Boutros Ghali. Llavors ja li vam anunciar la voluntat d'organitzar un congrés internacional que congregués als diferents intel·lectuals i experts amb els que havíem col·laborat en els més de vuitanta països on s'havia presentat el Document. Finalment, el 2005, vam iniciar les

primeres reunions per tal de donar forma al projecte. Ha estat una elaboració molt madurada i pensada. El punt més important era que el congrés reflectís l'estil amb el que hem treballat des de fa vint anys: diàleg, diàleg i més diàleg. La Carta de la Pau dirigida a l'ONU no és un punt final, sinó d'inici, una plaça comú on es troben les persones, els grups, les organitzacions, els pobles... i a partir del que els és comú, o d'allò en què poden estar d'acord, inicien un treball per tal d'assolir les complexes fites que tenim plantejades en el tema de la pau i la convivència humana. Per aquest motiu, l'ànima del Congrés són els més de quaranta professionals i experts representants d'universitats, instituts de recerca, entitats, i de la societat civil organitzada que, des de fa un any, han estat realitzant una reflexió conjunta entorn el sis eixos temàtics del Congrés. Un cop elaborades les conclusions d'aquests grups de treball, s'han presentat als sis ponents principals de la trobada perquè ho tinguin en compte alhora de preparar les seves ponències.

Però per què s'escull aquest idea de Edificar la Pau? S'ha d'edificar, la Pau?

Vam escollir aquest títol perquè estem convençuts que la pau no és un regal sinó

una conquesta. La pau no ve sola, sense esforç; s'ha de treballar diàriament i àrduament per assolir-la. Tampoc és una tasca individual, sinó de grup. Per això vam escollir el nom d'edificar. Ningú no s'imagina una persona sola construint un edifici; cal l'esforç conjunt de tot un grup per construir la pau. També aquesta paraula reflecteix la idea que la pau no ens ve donada de cop, sinó progressivament. I un cop puguem dir que hem assolit una cota de pau s'ha de seguir treballant per a mantenir-la. Si no es treballa de forma continuada, la pau s'enfonsa, com passa amb els edificis si no se'n fa un bon manteniment.

Per què anant al quid de la qüestió... què entenen vostès per Pau?

Hem escollit aquest títol *Edificar la Pau*, perquè entenem la pau en sentit positiu, la pau entesa com assolir les condicions necessàries perquè les persones, els grups i els pobles puguin desenvolupar-se com a tals i en plenitud. És obvi que encara queda molt per fer en aquesta tasca. Els sis eixos temàtics a partir dels quals s'estructuren els continguts del Congrés –memòria històrica, la construcció de les identitats, la cohesió social, la mediació, els mitjans de comunicació i el salt qualitatiu

Maria Viñas fotografiada a la seu de la Carta de la Pau a Barcelona.

de la democràcia— assenyalen alguns dels reptes fonamentals que tenim plantejats al segle XXI i als quals hem de ser capaços de donar resposta si volem aconseguir millors quotes de pau que en temps passats.

Creieu que cada vegada més és assumida una idea transversal, integral, de la pau, en la línia del que diu la Carta de la pau?

S'ha avançat molt des de l'any 1989, quan vàrem iniciar el treball amb la Carta de la Pau. Però també és cert que encara queda molt per fer. Des de la Fundació Carta de la Pau dirigida a l'ONU treballlem per tal que les persones, els grups i la societat en general ens adonem que «la pau és un problema massa seriós com per a deixar-lo només en mans dels Estats». Tots som necessaris per a construir la pau.

Parlava vostè d'un sistema de congrés en què es dona molta importància al treball previ, més que a la trobada en sí.

Un cop finalitzada l'etapa prèvia de treball dels sis grups d'experts, seguim sumant a aquesta reflexió a aquelles persones, grups i entitats que participaran al congrés. Hem obert un bloc de debat (<http://edificarlapaz.org/blog/>) on seguir el treball de reflexió iniciat el ara fa un any.

Obertura per Sant Jordi

L'acte d'obertura del Congrés Edificar la Pau tindrà lloc el 23 d'abril, dia de Sant Jordi, al vespre, a partir de 2/4 de 8, al Saló del Tinell de Barcelona. El presidiran tres personalitats de reconegut prestigi: el doctor Dídac Ramírez, Rector de la Universitat de Barcelona; Francesc Torralba, catedràtic d'Ètica de la Universitat Ramon LLull i director dels Instituts de la Pau de la Universitat Albertiana; i Federico Mayor Zaragoza, Director General de la Unesco (1987-1999). President de la Fundació Cultura de Pau. RED. ■

Vàrem iniciar el diàleg amb 40 experts i avui ja s'hi han sumat una cinquantena més de persones, incloses algunes entitats. En aquest bloc, a partir de les notícies i fets rellevants que estan passant arreu del món relacionats amb els sis eixos temàtics del congrés, tothom hi és convidat a compartir reflexions, opinions i experiències, per tal d'anar enriquint el diàleg i aportar noves propostes. Per dir-ho d'una manera planera, el Con-

grés serà com una Festa Major del diàleg per la construcció de la pau.

Qui preteneu que assisteixi al Congrés i què espereu que en surti?

Esperem que hi siguin tots els que vulguin sumar-se a la tasca de construir la pau. Però, específicament, ens dirigim a tres àmbits: la universitat, el moviment pacifista i la societat civil organitzada. A la universitat amb el desig que cada vegada

“Ens dirigim específicament a la universitat, al moviment pacifista i a la societat civil organitzada”

“Ens dirigim molt en especial a tres àmbits: la universitat, el moviment pacifista i la societat civil”

més la pau sigui no només un departament d'estudis específics sinó un eix transversal de tota la Universitat. Al moviment pacifista amb el desig de contribuir a que acció i reflexió vagin de la mà per assolir una pau sostenible. I a la societat civil perquè creiem que és el moment de passar d'una etapa crítica a una de propositiva.

Què passarà un cop s'hagi fet el Congrés?

Se n'editaran les actes en forma de sis llibres, un per cada eix temàtic. L'estructura de cadascun d'aquests textos, reflectirà l'esperit dialogant i de debat que ha marcat tot l'any previ de reflexió i que continuarà durant el Congrés. Fugim del “compendi de ponències” i fem un document unitari: en un sol índex temàtic, quedaran inclosos el treball dels grups d'experts, les ponències plenàries i les comunicacions. A més de poder accedir a totes les diferents aportacions, quedarà un document unitari de referència per a les entitats, grups i persones que estan treballant sobre el terreny en cadascun dels àmbits als que fan referència els eixos temàtics. Les actes del congrés es lliuraran al Secretari General de les Nacions Unides, a la seu de Nova York. ■

Més informació

www.edificarlapau.org
C/Modolell 41, 08021 Barcelona
Tel/Fax: 93 414 59 36
info@edificarlapau.org

El reportatge: La Fundació Montblanc

Oportunitats per les dones

La dona com a motor de desenvolupament, la família com a nucli social. La fundació Montblanc per a la promoció de la dona, des de 1998, treballa per sensibilitzar els joves catalans de les desigualtats d'aquest món especialment en termes de gènere.

Toni Bardia

Si es tractés d'una pel·lícula de Hollywood, les peces que intervenen en aquest reportatge s'articularien d'aquesta manera: la producció de la cooperació internacional correria a càrrec de la fundació Montblanc que confiaria a la dona el paper d'actor principal, els joves serien els actors de repartiment i el guió seria obra de les entitats locals. Per últim, l'argument central giraria al voltant de la cantarella que ens acompanya els darrers anys, allò de què "la sanitat i l'educació són els pilars de l'estat de benestar".

A la seu de la fundació Montblanc, la gerent, Maria Pilar Arregui i la voluntària Marta Saurí, asseguren, sota un quadre d'estètica africana protagonitzat també per dones, que els homes no hi tenen vetada l'entrada i que han estat presents dins de l'organigrama de des l'any de creació de la fundació, el 1998. Subratllen que l'Àfrica enganxa, "fa que et prenguis les coses tranquil·lament, t'alenteix". El que més els ha impactat és "la felicitat i l'alegria dels nens".

La conversa gira al voltant dels projectes sanitaris a Kenia i d'educació al Congo i Sud-àfrica. Aposten per la dona, per donar-li les mateixes oportunitats que l'home i perquè és una peça clau en el desenvolupament dels pobles. Tenen clar que la família és el "nucli de la societat" i

"protegeix als joves" d'altres problemes de la societat. Quan aquesta unitat es trenca, la que en pateix les conseqüències, segons Arregui, és la dona. "Es tracta de capacitar-la perquè les obligacions familiars se li facin menys feixugues", explica. "Això els puja l'autoestima i els fa sentir-se més autònoms", apunta. Crear guarderies, per exemple, els permet sortir de casa per formar-se o treballar.

Malauradament, l'emancipació de la dona desemboca amb el model aparca criatures. La voluntària Marta Saurí ho ha constatat en les capes més desfavorides

"Al Congo només un de quatre alumnes acaba l'escola. I set de cada vuit infants que no hi van, són nenes"

de la societat sud-africana. "On no arriba l'educació pública", comenta, "s'improvisen centres on comparteixen espai nens de cinc a dotze anys". Al Congo, un altre dels països on treballen l'educació, només un de cada quatre alumnes acaba l'escola primària. La taxa d'analfabetisme és d'un terç de la població. Tot i que un proverbi africà diu que "educar una dona és educar un poble", set de cada vuit infants que no van a l'escola són nenes. "Els mateixos mestres tenen carències formatives bàsiques", reflexiona Saurí. "Els professors

estan molt mal pagats, pateixen massificació a les aules però tenen una sòlida vocació que els fa seguir endavant", apunta Arregui. La gerent afegeix que la Fundació només intervé si el soci local considera necessari trobar-hi una solució.

Aquesta és una de les bases de la manera de treballar que es practica des de la Fundació. Maria Pilar Arregui afirma que "cal treballar amb ells i no per a ells". Per això és essencial col·laborar estretament amb la contrapart. Es tracta de l'organització del país on es treballa que porta a terme efectivament el projecte. Arregui argumenta que "així ens podem fer càrrec d'allò que realment necessiten". Afegeix que s'ha d'evitar "donar les coses fetes" perquè "si no posen de la seva part no ho valoren". D'aquesta manera, "potser poden construir el seu desenvolupament millor que nosaltres hem construït el nostre", reflexiona.

A banda de l'educació, l'altre focus d'atenció de la tasca internacional de Montblanc és la sanitat. "Te n'adones de com rendeixen els diners", comenta Arregui, "quan l'assegurança mèdica d'un nen, per un període de deu anys, només costa cinquanta euros". Aquest programa permet fer revisions periòdiques a les escoles de Limuru (Kenia) per detectar possibles malalties a temps i reforçar la nutrició. A la regió, la sanitat no és gratuïta i amb sous inferiors a un euro diari, els pares no poden pagar-la. A conseqüència

Alumnes de l'escola secundària a Liziba (R.D. del Congo), centre fundat per l'Association Africaine pour l'Education et l'Instruction (AFEDI) que rep l'ajuda de la Fundació.

d'això, un de cada deu nens mor a causa d'algun tipus de malaltia. L'objectiu del projecte és donar cobertura sanitària fins a 4.200 nens.

SENSIBILITZAR CATALUNYA

Tal i com informen a la seva pàgina web –<http://www.fundaciomontblanc.org>–, d'acord amb els seus principis fundacionals, la Fundació Montblanc té Catalunya com l'àmbit principal d'actuació, i per això destina el setanta per cent dels fons a projectes en aquest territori. Per tal de treballar “per una cultura de solidaritat i de servei” i crear “una consciència ciutadana en els joves”, entre d'altres activitats, imparteixen sessions informatives per conscienciar sobre els desequilibris entre el primer i Tercer Món i organitzen concerts benèfics.

Sens dubte una de les activitats destacades de l'entitat catalana és l'organització de colònies d'estiu. Amb la col·laboració d'associacions de lleure, el darrer any se'n van preparar una desena, que van comptar amb la participació de més de sis-cents joves. “Intentem que el nostre programa contingui els valors de solidaritat i servei a la societat”, exposa la gerent, Maria Pilar Arregui. Per tal facilitar la transmissió d'aquests valors d'una manera més directa, es procura que alguns dels monitors que preparen les activitats siguin voluntaris dels projectes de la fundació, que hagin participat de les iniciatives a l'estranger.

“És essencial treballar estretament amb les organitzacions locals”, apunta la gerent

La Fundació treballa ara a Bolívia, Perú, l'Índia, Kènia, Sud-àfrica, República D. Congo i Costa d'Ivori

Des de la institució, també es fan tot un seguit de campanyes de recollida d'equipament mèdic o d'ordinadors. Actualment, els projectes de cooperació internacional tenen com a destinació Bolívia, Perú i l'Índia, a banda dels abans citats a l'Àfrica (Kènia, Sud-àfrica, R.D. Congo i Costa d'Ivori).

El Dia Internacional de la Dona, el 8 de març, la Fundació va recordar al seu perfil de Twitter la doble marginació de la dona en zones de pobresa extrema, perill i desigualtat. Però, com recorda la gerent de la Fundació Montblanc, cal evitar parlar del Tercer món des de la llàstima o la superioritat: “Sovint parlem de la corrupció dels països en vies de desenvolupament oblidant la que hi ha en els nostres”. Conclou que “hauríem de parlar més sovint dels valors que ens aporten: com la generositat o l'alegria i, per sobre de tot, el seu tracte humà”. A això es dedica la Fundació Montblanc. ■

Històries del Mundial

La voluntària Marta Saurí es va sentir atreta pel projecte a Sud-àfrica per dos motius. El principal, la feina que es fa a Soweto, barri perifèric de Johannesburg, on encara no s'ha superat la segregació racial de l'*apartheid*. El racisme i les accentuades diferències socials han esquinçat la imatge prèvia que tenia del país. “Pensava que era l'excepció dins d'un continent subdesenvolupat econòmicament i cultural”. El que més li ha sobtat és que “els negres han assumit que són inferiors, han renunciat a lluitar pels seus drets”. L'altre motiu que l'ha animat a conèixer aquesta realitat més de prop ha estat treballar colze a colze amb les entitats locals que porten els projectes i la implicació que tenen.

La dona és la part més desfavorida d'aquesta societat. Per això, assegura que “treballen molt al seu costat”, per exemple en l'àrea de la prostitució. Altres problemàtiques d'aquestes zones marginades són la delinqüència, la pobresa extrema i la SIDA. Explica que la inseguretat és tant elevada que, fins i tot, els cooperants han de contractar personal de seguretat. Com que els recursos són limitats, de moment han centrat els esforços en la formació ocupacional i, gràcies a un programa de beques, ofereixen a les dones poder estudiar i viure en una escola d'hostaleria i turisme.

La cooperant assegura que el mundial de futbol de 2010 no va aportar res positiu en les zones on treballen. “Només podia beneficiar qui ja tingués un negoci”, argumenta. De fet, el barri de Soweto es va arribar a aïllar. Els efectes del mundial s'han deixat veure en equipaments o edificis però no hi ha hagut una inversió planificada i un projecte per les zones més desfavorides del país. Saurí destaca la implicació, “sense una compensació externa”, com l'actitud principal que ha de tenir un voluntari, “saber que no es tracta de donar el que sobra sinó d'involucrar-se amb coneixement del que es duu a terme”. **T.B.**

Més informació

<http://www.fundaciomontblanc.org>
Av. Josep Tarradellas, 145, 4-4 · 08029
BARCELONA · Tel. 933 633 825

A quatre mans: La reforma laboral

Societat en evolució

L'ansia per a la jubilació no és bona

Maria Coll

El passat 15 de febrer la nedadora Gemma Mangual, en una emotiva roda de premsa, anunciava la seva retirada del món de la competició. De les seves paraules en destaco: “És un privilegi per una esportista no estar sola en un dia com aquest. Fa un mes el meu pare es va jubilar i no tenia càmeres ni micros com jo tinc ara al davant”.

L'any passat a Espanya es van jubilar 169.650 treballadors, dels quals, un quaranta per cent, 68.042, ho van fer de forma anticipada –abans dels seixanta anys–, ja que molts processos de regulació empresarials comporten aquesta fórmula. Per tant, Espanya té en aquests moments 5,5 milions de jubilats. Una mica més que el nombre d'aturats, que en són 5,3.

Si ara pagar les jubilacions ja és complicat, les previsions són dramàtiques. Quan el 2040 es retiri la generació del *baby boom* es calcula que hi haurà quatre milions de jubilats més, és a dir, el doble del 1950, quan, a més, l'esperança de vida només era de 63 anys i ara és de 84 anys. Una piràmide mai podrà sostenir-se pel vèrtex. Qui pagarà aquestes jubilacions, si hi haurà més jubilats que treballadors? Es podrà mantenir el sistema de la Seguretat Social i el nivell de protecció actual? Aquest és el dilema.

La nova reforma del sistema de pensions provada pel govern socialista i que entra en vigor el gener del 2013, imposa tres tipus de jubilació: una voluntària als 63 anys, que comportaria una penalització; una als 65 anys, que premia aquells

que han tingut una llarga vida laboral; i una altra, la legal i que permet cobrar el 100 per cent, als 67 anys. És a dir, la vida laboral s'allarga dos anys. Segons els plans del Govern el 2025 Espanya serà el primer país de la Unió Europea on tots els treballadors es jubilaran a aquesta edat. Ara bé, segons els sindicats, un 52 per cent dels treballadors encara es continuaran jubilaran abans de l'edat legal.

El Partit Popular encara ha fet un pas més i a la nova reforma laboral ha introduït la possibilitat de “compatibilitzar el cobrament d'una pensió parcial i la continuïtat en el mercat laboral”. Fins ara el treballador que decidia aplaçar la seva jubilació cobrava un plus quan es retirava, però només un sis per cent dels treballadors s'acollien a aquesta possibilitat.

Davant aquesta situació només es pot apellar a la responsabilitat social. En una pàgina d'un important sindicat hi ha un anunci reclamant pensions dignes, mentre al costat defensen les jubilacions anticipades. Incoherència. Com es pot sustentar un estat sense una massa productiva? I sinó perquè es pensen que durant els anys de bonança es va fer els ulls grossos a l'entrada de treballadors joves de països extracomunitaris? Els treballadors d'avui s'han de fer responsables del benestar dels seus pares i confiar que algú ho farà per a ells.

Quan la feina no em permet dedicar hores a una activitat, sóc d'aquelles que dic resignada: “Això, quan estigui jubilada!”. Amb una mica de sort, encara tindrà vint anys més de vida per davant! Els jubilats són actualment el gruix principal de voluntaris de les associacions del Tercer Sector de Catalunya. I és que una persona de 65 anys està perfectament capacitada per fer pràcticament qualsevol activitat. El que resulta lamentable és que haguem d'esperar amb ansia la jubilació per fer certes coses. Potser si paral·lelament a les jubilacions es regulessin altres elements, com els horaris laborals –més similars als europeus–, el treballador gaudiria més del temps no-laborable i no consideraria haver de treballar dos anys més com un càstig a galeres, sinó una responsabilitat social. ■

Fátima Báñez, ministra de Treball.

Contra l'atur, més dinamisme laboral, també

Joan Salicrú

El món, econòmicament, ha canviat molt els últims anys; és més dinàmic, hi ha més competència i més interconnexió. Davant d'això, les empreses de casa nostra s'han hagut d'espavilar. Se n'han creat moltes de noves que han generat nous filons d'ocupació, però les que ja hi eren han hagut de reconvertir-se. Una de les estratègies clàssiques ha consistit en deslocalitzar part de la seva producció. Això ha provocat, sovint, haver d'acomodar bona part de la plantilla, però ha permès mantenir la resta dels treballadors. Ara, amb la crisi, la situació es repeteix afectant tan les empreses noves com

les velles: cal estalviar costos i obtenir més ingressos. En molts casos, la decisió ha estat retallar, de nou, plantilles. I per això ens trobem on som, amb un atur inaguantable.

Davant d'això, cal prendre mesures contundents que condueixin a la creació de nous llocs de treball. I això és el que pretén el govern espanyol a través de la controvertida reforma laboral, a partir d'una idea que, a priori, és contradictòria: abaratir l'acomiadament. Així perquè un empresari contracti més persones, la millor manera és que pugui acomiadar de forma més senzilla i barata? Potser sí. Els empresaris, com tothom, estan acoquinats davant la situació econòmica. Diuen que els acomiadaments són massa cars i que això constitueix un fre a l'hora de contractar personal, que no s'hi veuen en cor per allò de: "I si va malament?". En molts

“La reforma laboral del govern Rajoy creu que, abarantint l'acomiadament, s'incentivarà la contractació”

casos em consta que és cert. Però és clar, fent això degradem els drets laborals tal com els hem entès fins ara. Com ho podem equilibrar? Amb unes polítiques d'ocupació molt més fortes que les actuals, per exemple en la *ràtio* de persones que atenen aturats: ara hi ha un orientador per a cada dos mil casos; la xifra hauria de baixar a vint. O que incentivin a treballar mitja jornada, perquè només així una gran part de dones poden trobar una feina que concilii amb la seva tasca com a mares. És la *flexiseguretat* que s'aplica a Dinamarca i que funciona. Allà l'acomiadament és gratuït, però la taxa d'atur és molt baixa (7,9 per cent al gener) perquè s'apliquen aquestes mesures. L'equació és possible: mínim cost d'acomiadament, màxima ajuda pública a trobar feina igual a mínima taxa d'atur. No sé si podem aplicar el model a casa nostra, però hem de tendir-hi: ens cal un major dinamisme laboral completat amb una forta aposta pública per ajudar els individus a tornar-se a enganxar a la xarxa quan perdin una feina. És una de les dues opcions per reduir l'atur. L'altra és que, tots aquells assalariats que puguin, es passin a l'altra banda i generin les seves pròpies empreses. Però si no ens hi veiem en cor, per començar hem de jugar les regles d'un mercat que necessita més flexibilitat. No hi ha volta de full. ■

Maria Coll i Joan Salicrú són els codirectors de 'Valors'

Noms propis

Sheldon Adelson Feines en joc

El multimilionari nordamericà ha temptat el govern català amb milers de llocs de treball, però a canvi demana un tracte de favor de molt mal acceptar.

Ramon Radó

A mitja tarda del 21 de febrer, un Mercedes de color gris sortia del Palau de la Generalitat, a Barcelona, envoltat de càmeres. A dintre, un home de cara rodona, amb camisa blanca i corbata lila somreia després d'haver-se reunit amb Artur Mas i els consellers Andreu Mas-Colell i Lluís Recoder. L'home de la corbata lila, el magnat dels casinos i hotels Sheldon Adelson, acabava de negociar la instal·lació d'un macrocomplex del joc a Catalunya.

Adelson va néixer el 1933 a Dorchester, un barri obrer de Boston, en una família jueva que havia emigrat d'Ucraïna. El seu pare era taxista i, quasi 79 anys més tard, ell es presenta com “el jueu més ric del món”, té la vuitena fortuna dels Estats Units i la setzena de tot el planeta, amb un patrimoni de més de 21.000 milions de dòlars.

La seva carrera cap a la fortuna va començar quan tenia només dotze anys i dormia a la mateixa habitació que els seus pares i els seus tres germans. Gràcies al préstec d'un oncle va adquirir el dret a vendre diaris a les cantonades i, posteriorment, va vendre sabons als hotels, va fundar una empresa de productes per netejar vidres i va fer de mitjancer hipotecari. Amb 45 anys va crear la fira d'ordinadors més gran del món, Comdex, que al cap d'uns anys es va vendre per 800 milions de dòlars. L'any 1989 va entrar al negoci hotelier comprant un hotel de Las Vegas, que va tirar a terra per convertir-lo en una rèplica de la ciutat de Venècia, i als hotels hi va sumar els casinos, que té repartits entre els Estats Units i Macau.

Pocs havien sentit mai el nom

“Adelson preveu una inversió de més de 15.000 i 160.000 llocs de treball directes”

de Sheldon Adelson fins que es va conèixer la seva intenció de construir un complex d'hotels i casinos a imatge de Las Vegas. El pla d'Adelson preveu ni més ni menys que una inversió d'entre 15.000 i 18.000 milions d'euros durant els propers anys, construir dotze hotels resort i sis casinos i generar 160.000 llocs de treball directes i 90.000 més d'indirectes. A canvi, demana canviar l'Estatut dels Treballadors i la Llei d'Estrangeria, dos anys sense pagar impostos ni Seguretat Social, avantatges fiscals, exclusivitat del negoci, més infraestructures i anul·lar la Llei antitabac a l'interior dels casinos.

El de l'oferta i la demanda és un dels models econòmics més coneguts. Ara a casa nostra —i no sembla que tingui perquè canviar a curt termini—, hi ha poca oferta de feina i, en canvi, molta demanda. En aquest context, com un *deus ex machina* del teatre clàssic, Adelson ha aparegut del no res amb milers de temptadors llocs de treball a la butxaca. La qüestió ara és quin preu estem disposats a pagar. ■

Ramon Radó és periodista

Les adopcions internacionals

72 fracassos de l'adopció internacional

Joan Safont

A principis del segle XXI Asha Miró, una jove catalana nascuda a l'Índia que s'ha començat a ser coneguda per les seves col·laboracions en espais de televisió i que destaca per una mena d'ingenuïtat, bondat i exotisme, publica el llibre *La filla del Ganges*, la història de la seva adopció per una família catalana i la seva arribada a Barcelona. Era el símbol de la història feliç i perfecte de l'adopció internacional. En aquest volum, Asha Miró explicava el seu retorn al seu país d'origen, la seva recerca familiar i interior i la seva vida a cavall d'aquests dos continents. Una història bonica, certament.

Si bé ja des de finals dels 80, amb el desmembrament de l'URSS i la caiguda del Teló d'Acer, havien començat a arribar els fills de l'Est, especialment de Romania, va ser a principis d'aquests mateixos anys 2000 que les guarderies catalanes es van començar a omplir de nens xinesos, congolesos, russos, nepalesos, etc., que no havien arribat amb els pares, a la recerca d'un futur millor sinó que es deien Jordi, Marc, Marta o Laia i eren fills de catalans que havien anat a l'altra banda del món a buscar un fill. Molt lluny quedaven les històries d'orfenats, expòsits, afillats, bords, tot aquell món de Dickens que va arribar fins gairebé els nostres dies i en què les adopcions eren una cosa mig d'amagat, més per conveniència i interès de futur que per amor i en que ser fill biològic encara tenia preeminència, en tots els àmbits, sobre la vergonya de ser fill sobrevingut. Alhora, el fet de no poder engendrar o concebre fills era vist com un càstig, una minusvàlua, una maledicció. Així doncs, si de primer l'adopció va ser la solució per aquelles parelles que no podien tenir fills i no podien recórrer als mètodes de reproducció assistida, després va córrer el perill de convertir-se – amb tots els matisos possibles – en una moda, sovint en la recerca d'una darrera felicitat quan ja s'ha acabat la joventut, altres en una molt benintencionada mostra de solidaritat, d'altres –pocs, poquíssims–

en una estranya, i perillosa, barreja de *new age*, neteja de consciència, exotisme i instint maternal.

No obstant, com llegíem fa pocs dies a *La Vanguardia*, no totes les històries d'adopcions acaben com la de l'Asha Miró, malauradament. En els darrers deu anys, de les 12.000 adopcions internacionals realitzades a Catalunya, 72 han acabat en fracàs, és a dir, que el nen rus, africà, xinès o sud-americà adoptat per una família catalana ha acabat essent, de nou, abandonat. Doblement orfe, ras i curt. Penso que en realitat la xifra és baixa però que hauria de ser inexistent. Com pot ser que el que s'ha planejat, pensat, realitzat amb amor, acabi amb una decisió tan dura com l'abandonament? Com pot ser que un fill, algú que portes a casa teva, que vas a buscar, que entra a la teva família, acabi altra vegada en la solitud de l'orfenat i en una vida de tristesa i desarrelament, no només sense pares sinó lluny del teu país

Asha Miró, entrevistada per *Valors* (n.44).

“Com pot ser que algú que vas a buscar en un altre país, que t'entra a casa, acabi tornant a ésser abandonat?”

d'origen i trasplantat en un altre que no t'ha volgut?

La història de l'Asha Miró, penso, va acabar bé. La seva adopció va ser fruit de la reflexió, el compromís i l'amor, fora de modes, exotismes i mala consciència per purgar. Com ho haurien de ser totes les històries dels nens que s'adopten lluny i que creixen a casa nostra, com un nen o una nena més. ■

Joan Safont és periodista

El valor de la paraula

“Si fem petit l'Estat, serà la llei de la selva”

Javier Marías, escriptor

El País Semanal, 19 de febrer

Miguel Guillén

Aquest intel·lectual té clar que l'Estat i el govern han de continuar tenint un paper central en l'economia d'un país. Diu Marías: “si el paper de l'Estat i dels Governos queda reduït al mínim (...), no em diguin que això no és una entronització de la llei del més fort, també anomenada llei de la selva”. L'escriptor no està d'acord amb sectors dretans que volen deixar-ho tot en mans de la iniciativa privada, i ho relaciona amb conceptes i valors d'arrel nítidament cristiana: “una de les coses que ens distingeixen dels animals (...) és la disposició a renunciar a part del nostre poder, a dotar-nos de lleis que no condemnen a la desaparició “natural” als dèbils i desfavorits, així com la nostra capacitat per a sentir qualsevol de les paraules modernes –“empatia”, “solidaritat” – que n'han substituït d'altres més tradicionals –“caritat”, “pietat” o “misericòrdia”–. Però, segons bona part de l'actual dreta mundial, aquests conceptes sobren”. Marías no entén com aquesta dreta de la que parla, que molt sovint es reclama “cristiana”: “O he oblidat el meu catecisme, o el cristianisme predica el que els seus suposats representants repudien”.

Avui ens intenten vendre que tot ho arreglarà la iniciativa privada. I penso que si algun dia ho deixem tot en mans dels poderosos, caurem en el parany d'arraconar els més desfavorits. Cosa que, si fem cas dels valors cristians que han nodrit la nostra societat, no ens podem permetre. ■

Miguel Guillén és polític

Repensar els àmbits de govern

Sobirania compartida en temps de crisi

Francesc Amat

La crisi econòmica ha posat damunt la taula la fragmentació del poder polític. Els ciutadans europeus deleguem el poder polític a diferents nivells superposats. Un català escull directament representants als ajuntaments, al Parlament de Catalunya, al Congrés dels Diputats i al Parlament Europeu. I de manera indirecta a d'altres institucions, també. Això obra la porta a multitud de preguntes interessants. Fins a quin punt els ciutadans són capaços de distingir les polítiques de cada una d'aquestes esferes de govern? Mentrestant, hi ha qui parla de la preponderància del poder econòmic i de com el poder polític ha quedat difós. La superposició de diferents esferes de govern, però, no necessàriament suposa un mal disseny institucional. Al contrari, pot permetre que cada esfera s'especialitzi en diferents àmbits per respondre les diferents necessitats dels ciutadans.

Així, un veritable sistema federal europeu hauria de consistir en una superposició de capes de govern que faria possible la unió política tot atenent la diversitat. A més, la superposició de governs fa possible que si una esfera falla el sistema continuï funcionant. El cas de Bèlgica mostra que, tot i haver tingut durant més d'un any un govern federal prorrogat, les altres institucions de govern, les regionals per exemple, sí que funcionaven i exercien el seu poder polític. Els acords d'avançar en una línia comú per aprofundir la unió fiscal a la Unió Europea també van en aquesta direcció: si un Estat membre de la Unió,

per exemple, s'endeuta en excés o no és solidari, o infringeix determinades regles que poden ser acordades, el nivell superior de govern pot actuar i posar-hi remei. El govern de Berlusconi va caure i la UE en va promoure un de nou, però en tot cas el nou govern italià té també la legitimitat que emana del propi parlament italià, com ha estat sempre. Potser, doncs, no és tan mala idea repartir les esferes de govern i que unes controlin a les altres? Si el poder polític està ben equilibrat, una esfera de govern pot protegir el ciutadà de la intromissió d'una altra. És la teoria d'un veri-

“Si el poder polític està ben equilibrat, una esfera de govern pot protegir-nos de la intromissió d'una altra”

table sistema integrat de federalisme polític europeu.

El problema, però, és que encara no hem avançat prou en aquest disseny institucional d'un sistema de sobirania compartida. Quan més amunt anem en la piràmide d'esferes de govern, més fragmentada i més diluïda queda la legitimitat democràtica. Els estats membres continuen ostentant massa poder; són ells els que han de donar joc per dalt i per baix. Cal doncs repensar les esferes de sobirania compartida i dotar de més legitimitat política la part alta de la piràmide de poder polític europeu, que és el que ara està assumint les decisions econòmiques realment importants. Ens hi atrevim? ■

Francesc Amat és economista

Valors comparats

19.502

euros componen el salari mitjà anual que cobra una dona a l'Estat espanyol. Les dones cobren un 22 per cent menys que els homes i només un 11 per cent de les empreses estan liderades per elles.

25.001

euros són els salari mitjà anual que cobra un home espanyol. El 2009 només un 5,6 per cent dels homes van cobrar menys del Salari Mínim Interprofessional, a diferència del 15,2 per cent de dones.

Termòmetre de Valors

Marató contra la pobresa

↑ TV3, Catalunya Ràdio i la Conselleria de Benestar han decidit realitzar a finals de maig una Marató contra pobresa. El programa, presentat per Antoni Bassas i Agnès Marquès, tindrà el mateix format que el programa que la cadena fa cada Nadal.

La vaga i el Congrés de Mòbils

■ Els treballadors de TMB decideixen desconvocar la vaga que pensaven realitzar durant el Congrés Mundial de Telefonía Mòbil de Barcelona. Aquest esdeveniment deixa 300 milions de beneficis a la ciutat i obre el debat sobre el dret a vaga.

Escola embargada a Madrid

↓ El jutjat ordena l'embargament dels béns del col·legi Santa Illa, de titularitat privada i bilingüe, que arrossega un deute amb la Seguretat Social de prop d'un milió d'euros. Els operaris s'emporten taules i pissarres mentre els nens fan classe.

La Ciència

Parlar de tecnologia és parlar de progrés social i econòmic, de possibilitats, d'eines i serveis que ens poden ajudar a viure millor, d'adaptació al medi, és parlar de satisfacció de desitjos. Parlar d'ètica és parlar de felicitat, de valors, d'humanització, de rectitud d'intencions, de bé, de comportament humà responsable i de llibertat, ja que només on hi ha llibertat hi ha responsabilitat ètica.

La tasca ètica és un entrenament per a la felicitat. L'ètica té a veure amb aquelles possibilitats en les quals l'ésser humà ha de triar. La naturalesa té recursos que només es converteixen en possibilitats de vida per l'acció humana. La persona és un animal ètic. Això vol dir que en la seva vida es pregunta "què he de fer", i després de la seva actuació se sap responsable. La persona és més que resposta instintiva a un estímul, aquest "més" és espiritual i el fa constitutivament ètic.

Ètica i Tecnologia han d'anar de la mà per tal de garantir que la tecnologia veritablement signifiqui progrés, i entenc per progrés tot allò que ens ajuda a desenvolupar-nos i a avançar en el que som com a humanitat.

El progrés implica el respecte pels individus, la consideració que cada persona és fi en si mateixa i, per tant, no es pot utilitzar a les persones com a mitjans, supeditant unes persones en funció dels interessos d'unes altres. El progrés significa millores en les condicions de vida, satisfacció de les necessitats essencials dels més desafavorits, possibilitats de supervivència dels més febles, també biològicament parlant. Només tindrem veritable progrés si l'ètica acompanya a la tecnologia.

La funció d'aquest treball interdisciplinari és procurar garantir la humanització del progrés, l'alliberament de les persones, la minimització dels riscos i dels possibles efectes secundaris nocius

“Tot i que pugui semblar una paradoxa, progressar és respectar límits i aquests són garants de la dignitat humana”

“Ètica i Tecnologia han d'anar de la mà per tal de garantir que la tecnologia signifiqui veritablement progrés”

de les tècniques, la reparació dels danys ocasionats, evitar els usos indeguts de les tecnologies, possibilitar un desenvolupament sostenible, un futur millor. Si ètica i tecnologia van plegades no hem de témer pel nostre planeta ni futur.

LA CIÈNCIA AL SERVEI DE LA PERSONA, DEL PROGRÉS

Cal fer, però, un estudi sobre els aspectes ètics de les noves tecnologies, ja que la ciència i la tècnica han d'estar al servei de la persona. La ciència sense consciència pot conduir-nos a la ruïna. No es tracta d'anunciar desastres, es tracta d'evitar danys, d'orientar les investigacions i la distribució dels recursos de tal manera que no ens haguem de penedir mai com a humanitat dels nostres

— Margarita Bofarull

La presidenta de l'Institut Borja de Bioètica (URL) alerta que si la ciència i la tecnologia no s'apliquen de la mà de l'ètica no esdevenen progrés.

ÈTICA I TECNOLOGIA

comportaments. Malauradament tenim masses exemples d'usos dolents de bons coneixements i tecnologies. Qui no sent vergonya de la humanitat quan pensa en Hiroshima? A qui li agradaria que tot el coneixement de la seva intimitat, biològica, psicològica, familiar, etc. es divulgues? Estem satisfets i som millors quants els criteris de productivitat, rendibilitat, són els que orienten les nostres investigacions i conductes, o bé preferim que siguin els criteris ètics els qui les guïïn i garanteixin el nostre benestar? Hem de fer tot el que tècnicament podem fer? El tècnicament possible s'ha de subordinar al que és èticament acceptable, per tal d'evitar que la ciència i la tecnologia es tornin en contra de la mateixa humanitat. Quan l'únic criteri és l'eficiència i la rendibilitat, es nega el progrés.

Tot i que pugui semblar una paradoxa, progressar és respectar límits. Aquets límits no són retalls, són garants de la dignitat humana. L'ètica convida a les persones i a les societats a la recerca sabent, però, cap on vol encaminar-la, quin ús en vol fer d'ella, definint les prioritats, oferint criteris per a la distribució dels recursos necessaris per avançar tecnològica i científicament. La tecnologia ens obre un ventall immens de possibilitats a tots nivells, mentre l'ètica procura que aquestes possibilitats ens humanitzin més, ens facin més lliures i solidaris.

TENIM LA CONCIÈNCIA TRANQUIL·LA?

Estem en condicions tecnològiques d'introduir modificacions en les generacions futures, per tant, ens cal perllongar l'abast de les nostres responsabilitats, fins on podem preveure conseqüències de les nostres accions. ¿Podríem ser feliços veient desastres que hem provocat i podríem haver evitat? ¿No ens alegrem quan veiem que amb les tecnologies han facilitat les condicions de vida de milions de persones? Tot això fa encara més palesa la importància d'orientar l'ús de les tecnologies de manera que les properes generacions puguin estar contentes amb les nostres decisions. La tecnologia ha de ser un instrument de progrés per a tots, no una font de desigualtats. Donar la darrera paraula a la mateixa tecnologia, desvinculant-la de tot el que genera, és renunciar a bona part de la nostra humanitat. I és que tan o més important que la tecnologia en sí mateixa és l'ús que en fem d'ella. Podem utilitzar-la per al bé de les

persones i les societats, o podem donar-li finalitats egoistes. No hi ha dubte de que la tecnologia genera poder, i cal veure com s'administra. Cal posar la nostra autonomia al servei del bé comú per afavorir el desenvolupament social i personal. Sense justícia no hi pot haver progrés. I tot això son qüestions ètiques que inevitablement acompanyen a les possibilitats tecnològiques.

Hi ha una gran interacció entre ciència i ètica. Els coneixements científics proporcionen nous elements de judici en les determinacions ètiques. La tecnologia obre noves àrees de decisions ètiques en terrenys on abans no es podia perquè no hi havia possibilitat d'intervenció humana. Tenim un horitzó d'esperança si sabem posar els nostres coneixements científics al servei de la humanitat, si no renunciem a ser el que som i procurem trencar la closca individualista.

En conclusió, podem possibilitar un futur meravellós si som capaços d'oferir una formació interdisciplinària, ètica i tecnològica als nostres científics i a la Societat, que ens capaciti per ser lliures i responsables, i ens empenyi a cercar amb passió allò que ens fa millors i més feliços. ■

Margarita Bofarull és presidenta de l'Institut Borja de Bioètica (URL)

La vinyeta per Rosa Pursals

Ciència i ètica

L'entrevista — Maria Coll

Moisés Broggi, cirurgià

La seva qualitat professional i el seu compromís ètic i social han convertit aquest doctor centenari en un dels cirurgians catalans més destacats de la història. Innovador en el camp de la medicina, i, actualment, president honorífic de l'Institut Borja de Biòtica.

*“LA CIÈNCIA NO
TÉ MORAL, PERÒ SÍ
L'ÚS QUE SE'N FA”*

Quan parlo amb Moisès Broggi per primera vegada és per telèfon. En finalitzar la breu conversa dubto que realment hagi parlat amb ell, ja que el seu fill també és un doctor emèrit. He demanat pel Sr. Broggi. I si hi ha hagut una confusió? Em sorprenec per la veu ferma que sento per l'auricular i perquè no detecto cap signe de sordesa, dos elements que no serien gens estranys en una persona de 103 anys. El dia que fem l'entrevista ens acull a casa seva, un despatx carregat de llibres i història personal que delata la seva dilatada i intensa vida. Ens explica que ara, pràcticament ja no surt, però que en canvi les portes de casa seva sempre són obertes. Una segona sorpresa. L'entrevista, malgrat versar sobre la ciència de seguida gafa un dimensió espiritual. Quin goig conversar amb un savi.

Li van concedir el Premi Nacional a la Trajectòria Professional per a la seva "dilatada carrera i el seu compromís ètic i social". Es bàsica l'ètica per exercir la medicina?

La medicina té dues branques: és un art i una ciència. Abans, però, tot era art i ara tot és ciència. El metge ara cura molt més que abans, però consola molt menys.

Vol dir que estem perdent la part humana de la medicina...

Això mateix. El progrés és una derivació de l'especialitat. I quan més especialitat, més profunditat, però menys visió del conjunt.

Falta ètica avui en la gestió de la ciència? S'han traspassat algunes línies vermelles?

Hem perdut tracte humà. Abans la gent es moria content amb el metge, perquè no els abandonaven fins el darrer moment. En canvi ara els malalts moren enfadats amb el metge perquè no s'ha ocupat prou del pacient.

Vostè és el president honorífic de l'Institut Borja de Bioètica...

Sí i durant molt de temps vaig ser President del Comitè de Bioètica de Catalunya. I haig de dir que la majoria de casos que tractàvem no eren per negligències mèdiques, sinó per maltracte metge-pacient. N'hi citaré dos.

Expliqui.

Un pacient que va tenir diversos traumatismes, però després de molts mesos a l'hospital va aconseguir miraculosament sobreviure, va presentar una queixa perquè li va quedar un peu una mica tort. Quan li vam dir que allò no era res si teníem en compte el seu estat original, la seva resposta va ser que no ho sabia perquè mai ningú li havia explicat els mals que tenia.

I l'altre cas.

Un noi esquizofrènic es va suïcidar. La mare va presentar una queixa perquè deia que el metge en tenia la culpa. Al final vam descobrir que quan la mare havia notificat al metge l'incident aquest havia respost: "Això no és el meu problema". Falta de tacte.

L'objecte de la medicina sempre ha estat allargar la vida. Fins a quin punt això és bo?

No és gaire bo. Augmenta la demografia i ara ja som massa gent. En aquest moment podem arribar a un límit molt difícil de tolerar. La demografia és una amenaça. Si l'augment de la població segueix el mateix ritme arribarà un moment que serà incompatible la vida. A primers de segle XIX érem mil milions d'habitants i ara som 7 mil milions d'habitants. Arribarà un moment que el pes de la Humanitat serà superior al pes de la Terra.

Potser lluitem per la vida perquè la mort ens fa por.

Sí, és cert. La mort, però, no ens hauria de fer por. La mort és natural com el naixement. Tot el que neix ha de morir. Això també és discutible...

Què vol dir?

La personalitat humana té tres plans. Un és el material, el cos: aquest mor i el coneixem molt bé.

I el segon?

Un altre pla és el mental: aquest –atenció– és en part material i en part no material, ja que el componen el cervell, però també els sentits, la paraula i els sentiments. D'aquest segon pla en diem el sentit del "Jo". Aquest segon pla també és conegut com a *ego*. I mentre en el món domini l'*ego*

hi haurà guerres, hi haurà lluites.

Ens falta un tercer pla.

El tercer pla no es pot definir, està amagat, és allò que els antics en deien "l'esperit universal", és a dir, la força que fa moure totes les coses: les estrelles, la Terra, el cor de l'home... Això és molt difícil de captar.

Seria Déu?

Sí, això és la idea de Déu. Tots tenim una part d'aquesta força i hem d'ajuntar el jo amb aquest "esperit universal". Això, però, és etern i no és pot definir perquè és indefinit.

Un terme complex.

Podem dir que la vida és com un riu turbulent que desemboca en un mar immens que és l'infinít.

"Amb el temps ens adonem que les coses més importants fetes buscant la felicitat no valen res"

"El metge ara cura molt més que abans, però consola molt menys. Hem perdut tracte humà"

I com podem aconseguir ajuntar el jo amb l'esperit?

El camí és l'amor, estimar. Ja ho diuen totes les Escriptures: "Estimar el pròxim i estimar a la natura és estimar Déu". Sobre aquest tema hi ha un poema molt interessant de Tagore: "L'home que volia ser ermità".

Què diu?

Es tracta d'un home que vol abandonar el món i viure demanat almoïna per acostar-se a Déu. Però abans de marxar l'home mira a la seva família, dona i criatures, i diu: "Qui sou vosaltres que m'heu entretingut tant de temps que no m'heu deixat anar a buscar a Déu? I una veu en *off*, que és Déu diu: "Ells són Déu". Però l'home no ho sent i marxa amb el paquet. I la veu afirma: "Com vol ser amb mi, si m'abandona?".

Ciència i ètica

La percepció d'aquests tres plans canvia amb l'edat?

Sí. A mida que et fas gran te n'adones que el cos material no val res i es va degradant. I acabarà amb la mort. Jo, que ja tinc més de 103 anys, penso molt amb el passat perquè no tinc futur. Quan la vida passa, amb el temps, te n'adones que tot és fugaç i efímer. Aleshores admet que la vida material és plena de penes i de desgràcies i que l'alliberament és la vida espiritual, ajuntar-se amb Déu.

Com podem recuperar aquesta dimensió espiritual de la persona?

Els anys ho facilita. Amb el temps l'ego desapareix i ens adonem que les coses més importants que hem fet buscant la felicitat no valen res.

Si la força de la vida ve de Déu, és ètic que la ciència creï vida en una proveta?

Si predomina en el món la idea del jo material anem a la destrucció. La història de la humanitat fins el segle passat és la història de la guerra. Però en el segle XX això s'ha acabat amb el gran desenvolupament de la tècnica, ja que aquesta no té moral, però sí que en té l'ús que se'n fa.

Per exemple?

Quan es va descobrir l'energia atòmica va ser un gran avanç de la tècnica, però després l'ús de la tècnica per fer armes ha estat la base de les guerres. Afortunadament però, abans la nació més important era la que tenia un exèrcit més important, en canvi ara és la que contribueix més a la pau. I l'únic camí a la pau és estimar-nos els uns als altres.

Per tant, s'han fet moltes barbaritats en nom dels ciència?

Sí, i tant. En el segle XIX qui porta el nom del premi Nobel va descobrir la dinamita, un explosiu molt superior a la pólvora i que podria enderrocar edificis. Nobel deia que la va descobrir pensant que ningú seria prou inconscient per usar-la com a arma destructora.

Ara, per exemple, un germà neix per curar el seu germà. L'ètica ha de posar límits a la ciència?

Això no és qüestió de la ciència, sinó de l'ètica. La ciència perfecciona la tècnica

i cada vegada aquesta té més bons resultats, però l'home continua sent el mateix. I és que l'home o bé actua amb amor vers els altres o actua amb amor vers si mateix i aquest tipus d'amor és fatal.

Quan exercia la medicina es va trobar amb algun conflicte ètic?

Com a metge sempre he procurat arreglar el desajust orgànic perquè la persona pugui continuar vivint. Aquest ha estat sempre el meu deure.

Creu que la ciència encara hauria d'investigar més en algun front?

No, la ciència ja ha fet prou camí.

Vostè aquest any farà 104 anys quin avenç no hagués dit mai que veuria?

Per exemple, volar i buscar vida a altres planetes. A veure si en troben!

Creu que tots els diners són bons per fer recerca científica?

Això és molt difícil. De vegades, grans descobriments es fan amb molt poca cosa.

Com veu ara els professionals de la medicina respecte la seva època?

Ara els metges viuen un moment difícil perquè depenen d'una organització, ja sigui l'Estat o una mútua. El metge ha deixat de ser professional i ha passat a ser un funcionari. Ara el metge ja no posa amor en la seva feina. I, en aquest sentit, com he comentat abans, perd el contacte amb el malalt.

De fet, quan vostè va començar a exercir com a cirurgià pràcticament no hi havia res de tecnologia...

Quan jo vaig començar només entrar en un quiròfan ja era un risc. Molta gent es moria per l'anestèsia. Aleshores es va substituir el cloroform per l'èter. Però després de la Guerra Civil encara molta gent es moria si l'operació era massa llarga. Però en canvi fent una intubació i amb una respiració controlada es podien fer operacions tan llargues com volíem. Això va ser un descobriment important, perquè ens va permetre operar els pulmons i el cor.

Catalunya ha estat capdavantera en terme de ciència o sempre ha anat de remolc?

Catalunya va tenir una gran sort durant la guerra. Abans del conflicte aquí la cirurgia amb èter ja estava molt avançada. Es feien operacions d'abdomen, però les cames i els braços estaven una mica abandonades. De manera que quan li arribava una fractura el metge ja posava mala cara.

I què va passar?

Un cirurgià que havia viscut la guerra del 1914 va obrir una escola a Viena, en la qual va sistematitzar tot científicament. Aleshores un professor de Barcelona va anar a Viena per després va obrir aquí un dispensari de traumatologia únic al món després de l'austriac. Aquesta és l'explicació de perquè en el bàndol republicà hi havia tan bons cirurgians.

I després de la guerra això es va estroncar?

Després va venir el període d'autarquia. Durant aquesta època gent d'aquí va tenir la sort de poder anar a fora, entre ells un servidor. Als anys cinquanta, vaig anar a

“Abans la nació clau era la que tenia un exèrcit més gros, ara és la que contribueix més a la pau”

“La ciència perfecciona la tècnica i aquesta té més bons resultats, però l'home continua sent el mateix”

una escola de Lió, a França, on hi havia gent que venia d'Anglaterra on es practicava la respiració continuada. I després la vaig implantar aquí de forma particular perquè aleshores ja m'havien expulsat del Clínic. Una mica més tard també vaig poder anar a Anglaterra perquè vaig tenir la sort d'operar un cap de policia del règim.

I al final, quan vostè ja feia temps que estava allunyat dels quiròfans, van decidir posar el seu nom a un hospital. Com es va sentir? Supoo que com a mínim emocionat...

A tots ens agrada que ens reconeixin la feina, però també hi ha casualitats. ■

Moisés Broggi en el despatx de casa seva.

103 anys, una vida intensa

Diu que no l'importa que li recordin constantment que té 103 anys, de fet, ell és el primer que ho cita orgullosament durant la conversa. I és que val la pena celebrar la vida quan saps que l'has viscuda intensament. Moisés Broggi va néixer a Barcelona el 18 de maig de 1908. Es va llicenciar en medicina a la Universitat de Barcelona el 1931 i es va especialitzar en cirurgia. Durant la Guerra Civil va ser cap de cirurgia de l'equip mèdic de les Brigades Internacionals i va implantar els quiròfans mòbils. El règim franquista el va depurar de l'Hospital Clínic, però ell va continuar

exercint i innovant des de l'àmbit privat. Va ser nomenat President de la Comissió de Deontologia del Col·legi de Metges i president de Real Acadèmia de Medicina de Catalunya (1980). La seva tasca professional i social ha estat reconeguda amb diversos premis. El dia que marxi ho haurà fet deixant explicat bona part del llegat vital, històries, però també pensaments: *Memòries d'un cirurgià. Anys de plenitud* (1908-2005) (Edicions 62, 2008); *Reflexions d'un vell centenari* (Ara Llibres, 2011) i *Sobre el camí de la vida: converses amb el meu net Carles Brasó* (Edicions B, 2011). M.C.

Una trajectòria de lluita per la pau

Vostè ha estat membre fundador de l'Associació Internacional de Metges per la Prevenció de la Guerra Nuclear (IPPNW), entitat guardonada amb el Premi Nobel de la Pau (1985). Per tant, és metge, però també un lluitador per la pau.

Sí, però en els darrers temps passa una cosa que em sembla molt important. Fins ara els afers internacionals es resolien amb la diplomàcia i quan aquesta fallava intervenien les armes. De manera que fins ara la història de la Humanitat era la història de les guerres, però això s'ha acabat amb el desenvolupament de la tècnica.

Alguns defensen que les guerres són un trasbals però també un impuls per a una societat...

Però això té un límit i en el segle XX hem arribat en aquest límit. I aquest límit és que el poder destructiu de les màquines per fer la guerra és absolut. Una bomba atòmica podria acabar amb tota la vida existent al planeta, per això, ara més que abans, les coses s'han de parlar amigablement.

Per tant, segons vostè, hi ha menys guerres, però més sensació de perill.

Això mateix.

Quin és el camí de la pau?

L'amor, que ens estimem els uns als altres, i que es formi al món un govern global. I això és possible! Antigament una ordre de l'imperi romà tardava una setmana per arribar a Palestina i ara arriba en un segon. Crec que hi pot haver un govern que ho controli tot: treballi per eradicar la pobresa, gestioni els recursos naturals... Jo crec que aquesta és la única sortida.

El món és molt diferent i desequilibrat. Com es podria gestionar un govern global?

El començament és Europa. Fins el segle XIX Europa era un sistema d'imperis que es dominaven els uns als altres, en canvi, ara també hem apostat per la unitat de vint estats fragmentats. En aquest sentit, també tenim l'exemple dels Estats Units. M.C. ■

Ciència i ètica

—Jordi Camí

El director general del Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona (PRBB) i de la Fundació Pasqual Maragall desmenteix l'associació que freqüentment es fa entre finançament científic privat i conflictes ètics.

QUI FINANÇA LA CIÈNCIA?

Catalunya ha estat per quart any consecutiu la primera zona de l'Estat amb més projectes científics considerats d'excel·lència i finançats pel Consell Europeu d'Investigació (ERC); en total han estat trenta. Aquesta quantitat situa Catalunya en el desè país amb més excel·lència científica d'Europa, per davant d'Àustria, Bèlgica, Finlàndia o Dinamarca. Això seria possible sense finançament públic? De qui depèn la investigació científica?

Segons el director general del Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona i de la Fundació Pasqual Maragall, Jordi Camí, “la recerca científica, el desenvolupament i la innovació (R+D+I) són inversions i activitats que només poden fer els països més rics del món, de fet uns quinze països a tot el món expliquen la majoria de la inversió mundial”. I és que malgrat la R+D+I és quelcom que fa tant el sector públic com el privat “la recerca bàsica, per exemple, només la pot suportar el sector públic mentre que la innovació és un esforç principalment del sector privat”. Ara bé, com explica el catedràtic, les proporcions no són igual arreu: “Als Estats Units de Nord-Amèrica un 70 per cent de la R+D+I biomèdica l'efectua el sector privat, a la Unió Europea, la proporció sector privat/sector públic és del 60 al 65 per cent *versus* el 40 o el 35 per cent, depenent dels països. En canvi a Espanya i a Catalunya encara hi ha un excés pes

del sector públic, en termes relatius, degut al paper secundari del sector privat”.

RELACIÓ FINANÇAMENT PÚBLIC-PRIVAT

Encara que de vegades s'ha intentat criminalitzar el finançament privat, Camí defensa aquesta aportació: “El desenvolupament i la innovació que efectuen les empreses i, el sector privat en general, cerca de forma totalment legítima la creació de valor. Protegir el coneixement mitjançant patents i obtenir beneficis mitjançant la venda de productes innovadors és quelcom necessari per al creixement econòmic del nostre país”. I qualifica de “normal i necessari” que “les administracions destinin recursos públics per fomentar el desenvolupament i la innovació empresarial, de la mateixa manera que el món de l'empresa necessita contractar recerca del seu interès al món acadèmic”. I és que la relació entre el sector públic i el sector privat, segons el director general del PRBB, ha de ser estreta: “Per exemple, per al desenvolupament de nous medicaments per part de la indústria farmacèutica és indispensable comptar amb els professionals i els recursos sanitaris del sector públic”.

Ara bé, segons confessa, sembla que “les relacions entre sector públic i sector privat no són el fruitíferes que es desitjaria i, constantment, existeixen demandes dirigides a fer aquesta relació molt més òptima sense que s'hagin trobat les receptes ideals”. Això no vol dir, però, que el finançament privat generi conflictes ètics:

“el fet d'associar finançament privat a problemes ètics és desconèixer la realitat i és un tòpic extraordinàriament injust, la qual cosa no vol dir que aquesta indispensable col·laboració entre sector públic i sector privat pugui conduir a la generació de conflictes d'interessos econòmics”, desmenteix Camí.

PERÒ HI HA CONFLICTES D'INTERESSOS?

“Un conflicte d'interès és aquella circumstància en la qual el judici d'un professional concernent al seu interès primari (per exemple la integritat o l'objectivitat de les conclusions d'una determinada recerca) té tendència a estar indegudament influenciat per un interès secundari (per exemple, interessos econòmics o personals)”, explica el catedràtic. Per tant, “quan una empresa

“Associar finançament privat a problemes ètics és desconèixer la realitat i és un tòpic molt injust”

“La recerca bàsica només la pot suportar el sector públic mentre que la innovació és un esforç del sector privat”

privada finança un projecte de recerca pot (no sempre ni molt menys) induir el biaix dels resultats perquè el científic que fa el projecte pot veure's condicionat pel seu patrocinador”.

Això segons el doctor Camí, però, “no són pas comportaments anòmals ni tampoc dilemes bioètics, són circumstàncies normals i corrents de la nostra vida quotidiana que cal sempre reconèixer”. I per tant, davant el dubte, per a ell la solució sempre podria ser la mateixa: potenciar la transparència. “El millor remei davant circumstàncies on diferents interessos entren en conflicte és la seva declaració oberta, transparent i sense restriccions, tant a les revistes de publicació o a l'hora de presentar els resultats a congressos. Així és com els receptors de la informació podran tenir en compte els interessos en conflicte a l'hora de valorar les conclusions del treball en qüestió”, conclou Camí. ■

Jordi Camí és director general del Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona

— Gemma Figueras i Joan Basagaña

Què s'està investigant més en l'actualitat? Ens guia el benefici col·lectiu o ho decideixen les empreses privades? Busquem respostes a aquestes preguntes.

LÍMITS I TABÚS DE LA CIÈNCIA

La Ciència és un conjunt de coneixements, que sorgeixen de l'observació de patrons regulars a partir dels quals es generen preguntes, es construeixen hipòtesis i s'elaboren lleis generals que ens permeten trobar una possible resposta a un problema inicial formulat per un científic. Al llarg de la història, però, descobriments de gran repercussió s'han produït per atzar o per un descuit. Un exemple paradigmàtic és el descobriment de la penicil·lina per Alexander Fleming el 1928. Aquest estava estudiant uns cultius de bacteris quan unes mostres es va contaminar. Aquest error va provocar que es descobrís un antibiòtic universal. Per tant cal preguntar-se qui o què guia la formulació d'hipòtesis? Què s'està investigant més en l'actualitat? Ens guia el benefici col·lectiu o són les empreses privades amb finalitats comercials les que dediquen més recursos humans i materials als seus departaments d'I+D? Aquestes preguntes, però, no tenen una única resposta.

Durant dècades s'ha desenvolupat molt l'obtenció d'energia elèctrica mitjançant reaccions nuclears, tot i els problemes que aquesta suposa i la forta oposició social. Sovint s'ha justificat que molts d'aquests esforços van encaminats en avançar en l'obtenció d'energia a partir de la fusió nuclear, menys generadora de residus radioactius perillosos. A pesar del gran aventatge que suposaria aconseguir reproduir aquesta tècnica, que és la que es dona a l'interior del Sol, després de molts anys encara no és viable i no tenim indicis que s'estigui a prop. Tanmateix els esforços

no s'han vist mai reduïts. En canvi menys atenció i més entrebancs han rebut les noves fonts d'energia. De totes maneres, la lògica a vegades s'imposa i l'any passat un grup d'investigadors japonesos va aconseguir una imatge clara de la proteïna que les plantes usen per desintegrar l'aigua en àtoms d'oxigen i hidrogen durant la fotosíntesi, l'estructura catalítica de la qual pot ser clau per a una futura font d'energia renovable.

LA INDÚSTRIA FARMACÈUTICA

La poderosa indústria farmacèutica també ha guiat la recerca biomèdica segons els seus criteris comercials. Per exemple, ja s'hauria desenvolupat una vacuna contra la malària si aquesta no afectés de manera més pronunciada països pobres. Fins ara, les vacunes que s'han dissenyat no són 100% efectives tot i que la malària arriba a provocar la mort de 1,3 milions de persones a l'any, un 90 per cent nens menors de cinc anys d'edat.

No seria legítim dedicar més esforços a altres disciplines sovint oblidades encara que no siguin tan rentables? Actualment, cada vegada més reduïts, es destinen a projectes que porten la paraula càncer o canvi climàtic en el títol. En canvi, projectes de recerca dels camps de la botànica o la zoologia tenen el finançament més retallat. Però qui sap si estudiant la composició d'algunes espècies vegetals no podríem tenir un "descuit" o un "error" que ens permetés trobar una molècula útil per guarir alguna de les moltes malalties que patim? ■

Gemma Figueras i Joan Basagaña són biòlegs i col·laboradors habituals de Valors

El mot

— Anna Olm

CIÈNCIA, 'EL QUE SAP'

El verb llatí *scire* "saber" té el participi *sciens, scientis* "el qui sap", d'on deriva *scientia* "coneixement". Moltes obres de Lull tracten de *sciència* (1272), que també s'escrivia *scièntia* o *sciènça* (variant antiga poètica, d'influència provençal) i les formes primitives *scient, cient* o *sient* tenien el sentit de "savi". *Scientific* (1390) prové del llatí tardà *scientificus* "el qui crea o fa ciència", format amb el verb *facere* "fer": "persona que es dedica a la ciència". La ciència és "el conjunt de coneixences resultant de l'estudi; l'activitat destinada a assolir aquests coneixements, que es caracteritzen, formalment, per la intersubjectivitat i, pràcticament, per la capacitat de fer previsions exactes sobre una part de la realitat". També és una ciència "cada branca o departament de coneixences sistematitzades considerat com a camp d'investigació o objecte d'estudi" i així parlem de ciències exactes, ambientals, socials...; la trobem en diverses expressions com: *gaia ciència*, *ciències ocultes*, *saber de ciència certa*, *per ciència infusa* i *l'arbre de la ciència del bé i del mal*.

Del grec *ethos* "costum, caràcter, manera de ser" deriva *ethikós* "propi dels costums", que forma el neutre plural *ethika* i passa al llatí *ethicus*. En textos d'Eiximenis ja es troba ètica (segle XIV), però no consta als diccionaris fins al 1839. Hi ha definicions d'ètica com a "ciència que determina la rectitud i el sentit del comportament humà, segons uns principis normatius dels quals es deriven uns deures i unes obligacions" i com a "disciplina filosòfica que defineix i estudia la moral".

Anna Olm és professora

Ciència i ètica

L'entrevista — Núria Radó

Xavier Estivill, expert internacional en genètica

Cap del programa Gens i Malalties del Centre de Regulació Genòmica de Barcelona. Estudia les malalties genètiques i l'aplicació de la informació genètica a la medicina.

**“EL CONFLICTE NO
ÉS A LA CIÈNCIA,
ÉS EN ELS VALORS”**

Xavier Estivill al Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona.

Està de moda dir que la genètica és al segle XXI el que la física nuclear era als anys 70: la font de tots els debats ètics. Amb les millores de les tècniques de seqüenciació que permeten conèixer la informació genètica de les persones, s'obren nous camins, des de la medicina personalitzada fins als nens a la carta. Però també nous dubte. Com per exemple, l'ús i la gestió d'aquesta informació.

Estem molt lluny de poder decidir el color del cabell del nostre fill?

Tècnicament? Ja hi som. Però ara aquest no ha de ser l'objectiu de la medicina del futur. Tampoc vol dir que ens haguem d'espantar amb la selecció genètica, perquè, de fet, ja es fa, en menor mesura, quan tries el que serà el pare o la mare dels teus fills. Si una parella té la mala idea de sotmetre's al tràngol que suposa la fertilització *in vitro* per decidir si el fill ha de tenir ulls verds o pigues, mira. Però sens dubte aquest no ha de ser l'objectiu de la sanitat pública.

S'hi haurien de posar límits?

Els límits sempre són complicats. A vegades intentem posar els límits a la ciència, quan el que cal és simplement educació. S'ha de primar el sentit comú. Ja existeix regulació sobre la fertilització *in vitro* o els nens a la carta; però, posar límits a la tècnica?

Ara ha nascut el segon “nen medicament”, concebut perquè pugui salvar el seu germà malalt...

Exacte. Jo no posaria límits a això. El conflicte ètic no és a la ciència, sinó als valors que té cadascú. S'ha de prioritzar el sentit comú. Cal regular per tal de poder avançar i alhora evitar camps abonats perquè ments malaltes puguin fer barbaritats.

Tenir la nostra informació genètica fa néixer una nova medicina, la medicina personalitzada. En què consisteix?

Aquesta és la gran revolució. Seqüenciar el genoma d'un individu significa ser capaç de llegir i emmagatzemar tota la seva informació genètica. Poder saber com són els seus gens i si són portadors de mutacions associades a malalties.

I això es fa? És costós?

Actualment, seqüenciar un genoma és molt més barat que moltes de les proves que es fan habitualment als hospitals. Podem analitzar el genoma d'un individu, mirar-lo de dalt a baix, comparar-lo amb les dades que ja es tenen, veure què s'associa a què, si existeixen mutacions noves... Això és un paradigma totalment nou. Sense anar més lluny, l'any 1980 podíem detectar cinc malalties genètiques. Actualment, al néixer ja podem mirar si té les mutacions per unes set mil malalties diferents. Això vol dir que una de cada disset persones poden patir alguna d'aquestes malalties congènites.

I saber això què ens pot evitar?

Moltes coses. Imaginem-nos, per exemple, que jo vull tenir fills i puc ser portador d'alguna malaltia. La meua parella i jo ens podem seqüenciar el nostre exoma (tot el conjunt dels nostres gens) per uns 500 euros i saber prèviament els riscos que correm de tenir un fill amb la malaltia. Ara bé cal deixar clar que no vull més informació que la que demano: només si la meua descendència patirà una malaltia que hi ha a la família. Però ja tens el teu genoma guardat a l'iPhone, a l'USB o al núvol, com vulguis.

I el genoma d'una persona sempre es manté igual?

Sí. Per exemple, uns anys més tard, em diagnostiquen una epilèpsia. Aquesta epilèpsia fa que hagi de prendre uns medicaments, que poden tenir efectes secundaris. La informació del meu genoma podrà ajudar per tal que se'm doni el tractament adequat a la dosi adequada.

Però encara té més utilitats...

I tant! Per exemple, quan tinc 45 anys, ja és mala sort, em diagnostiquen una leucèmia. Ara ja no tinc només el genoma que tenia emmagatzemat a l'iPhone, sinó que les cèl·lules leucèmiques tenen el seu genoma específic que ha adquirit mutacions que han provocat el càncer. Si seqüenciem aquestes cèl·lules i les comparem amb les meves cèl·lules sanes, es pot veure quines mutacions han causat la malaltia i ajustar el tractament.

És fantàstic. Algun altre exemple?

Anys més tard, la meua mare desenvolupa la malaltia de Parkinson. Veig com es van deteriorant les seves capacitats cognitives, moviments. Es diu que hi ha un sèrie de medicaments que poden evitar que el Parkinson es desenvolupi i m'interessa saber si em sortiria a compte prendre'ls. Me'n vaig al metge i a veure què trobem. Comparem el meu genoma amb el de ma mare, per veure si tinc les mateixes mutacions.

En conclusió...

Ara podem tenir la informació molts anys abans que passin coses. I podem treballar amb el pacient de manera individual. I sobretot, prevenir.

I això ja es fa actualment?

Aquí, no. Espanya i Portugal són els únics països de la Unió Europea on no

“A vegades intentem posar límits a la ciència, quan el que cal és simplement educació”

“El fet de tenir la informació genètica no vol dir que aquesta hagi de ser pública”

existeix la genètica clínica. És ridícul: existeix l'especialitat en medicina aeronàutica, però no la de genètica clínica! Això vol dir que no es poden formar professionals adequadament, i dificulta molt que tots els coneixements genètics que estan revolucionant el món de la ciència mèdica s'apliquin realment a la medicina, al pacient. La ciència i la sanitat estan massa lluny en aquest aspecte. Estem davant una situació en la que els sistemes nacionals de salut s'han de posar les piles, perquè si no d'aquí a quatre dies començaran a tenir demandes per part de famílies a les quals se'ls hagués pogut diagnosticar. No hi hauria d'haver cap nen en aquest país sense diagnòstic.

Podrien aparèixer casos de discriminació per motius genètics?

No, si es garanteix la confidencialitat de les dades. És cert que, a l'hora de buscar feina o contractar una assegurança, es podria discriminar en funció del perfil genètic. Les discriminacions per motius de salut com ja s'està fent ara, amb electrocardiogrames. Però també és cert que conèixer determinada condició genètica podria evitar casos com el de Dani Jarque. O, per exemple, no és útil que una aerolínia s'asseguri que els seus pilots no puguin patir certes malalties que podrien posar en perill la vida de tots els passatgers? Hi hauria discriminació si se'ls impedís pilotar perquè poden tenir més tendència a desenvolupar altres malalties que no influencien per res en la seva feina. Però el propietari de la informació genètica és només l'individu.

Per tant, tot depèn de l'ús que es faci de la informació...

Sí, i de com es protegeixi les persones que per algun motiu estan en una situació d'inferioritat respecte a d'altres. Ningú s'ha de veure perjudicat per coses que suposen avenços. Tenir la informació genètica no vol dir que aquesta hagi de ser pública: ni el metge hauria de poder tenir accés a informació que jo, com a pacient, no vull saber. Com el metge tracta la informació que té i obté la informació que és necessària en cada moment, serà cosa del metge, i esperem que sigui un bon metge. Cal una gran feina educativa al públic i al personal sanitari.

I de què serveix saber la predisposició a una malaltia que no té cura?

Mirar les mutacions, fins i tot les que no coneixem, és útil, ja que permet fer estudis comparatius entre gent amb la mateixa patologia i descobrir quina n'és la causa. Malgrat tot, hi ha fenòmens genètics que encara no coneixem prou bé. El gran repte són les malalties multifactorials i poligèniques, aquelles que depenen de moltes variables. La recerca va cap aquí: estudiant possibles factors genètics implicats en diabetis, infart de miocardi, hipertensió, càncer, malalties neurodegeneratives. En aquestes malalties complexes, però, s'ha vist que és més determinant l'ambient, la vida quotidiana, que no pas la genètica, que influeix en un 30 per cent. ■

Ciència i ètica

—Joan Salicrú

En una conferència organitzada al Círculo Ecuéstre de Barcelona per J.Isern Patentes y Marcas, es debat sobre l'actual legislació europea respecte la patentabilitat de la investigació utilitzant cèl·lules mare procedents d'embrions.

ELS LÍMITS QUE MARCA L'ÈTICA

Núria Terribas, directora de l'Institut Borja de Bioètica; Pepe Isern, de l'empresa organitzadora J.Isern i Pablo Nuevo, conferenciant, durant el dinar el 7 de març.

Un peix que es mossega la cua. Si no hi ha incentius a la investigació o la legislació hi posa traves, no s'investigarà tan com es podria i això, de retruc, farà que, probablement, malalties com l'Alzheimer no tinguin cura de forma més ràpida del que tots voldríem. Ara bé, per a poder dur a terme aquestes investigacions, cal usar cèl·lules mares, que s'extreuen dels embrions. I, en la majoria dels casos, aquests experiments tenen com a conseqüència la destrucció de l'embrió i, per tant, d'una possible vida humana. La fi –bonintencionada– justifica els mitjans? Aquest és el dilema ètic clàssic que es va plantejar de nou dimecres dia 7 al Círculo Ecuéstre de Barcelona durant un

dinar-conferència organitzat per la prestigiosa marca J. Isern Patentes y Marcas – <http://www.jisern.com>–, fundada el 1924, i que va comptar com a conferenciant amb Pablo Nuevo, coordinador de la Càtedra Gift & Task de bioètica i dret de la Universitat Abat Oliba CEU. Nuevo, Doctor en Dret per la Universidad San Pablo CEU, va posar al dia la quarantena d'assistents sobre la batalla jurídica plantejada en el sí de la Unió Europea arran d'una petició d'aclariment d'una directiva europea per part del Tribunal Federal alemany al Tribunal de Justícia de la UE: l'organisme alemany, arran d'una queixa d'una empresa del seu país, va preguntar a la instància europea com calia interpretar una directiva emesa per Brusel·les sobre la patentabilitat de la investigació amb cèl·lules mare. Final-

ment, l'octubre passat el Tribunal de Justícia europeu va treure una sentència més restrictiva del que fins ara s'havia convingut, posant en un llimb legal l'actual indústria biotecnològica i introduint dubtes en aquest mercat, que busca, com és obvi, rentabilitat econòmica a partir d'una inversió: el Tribunal assenyalava que existeix un consens europeu en la prohibició de la instrumentalització de l'embrió humà, ja que està protegit per la garantia de la dignitat humana de l'article 1 de la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea. “Es prohibeix la patentabilitat de noves invencions biomèdiques obtingudes a partir de experimentacions amb embrions humans, cosa que implicarà prioritzar la recerca amb cèl·lules mare adultes; avui per avui les úniques que han donat resultats per tractar malalties degeneratives –va apuntar Pablo Nuevo–. La sentència és bona perquè protegeix el model social europeu; el mercat

Una sentència del Tribunal Europeu de Justícia posa en un llimb legal la investigació amb cèl·lules mare

“La resolució obre una escletxa entre el que es pot investigar i patentar. És incoherent”, diu Pepe Isern

ha d'actuar dins un marc jurídic dirigit a protegir valors, principis i drets”.

Després de l'exposició, Pepe Isern, de l'empresa organitzadora, va apuntar que, amb la sentència, s'obre una discrepància entre el que es pot investigar i el que es pot patentar: “O una cosa o l'altra; és una incoherència”. Per la seva part, Núria Terribas, de l'Institut Borja de Bioètica, es va mostrar estranyada per la sentència, molt atrevida, a parer seu: “No es pot sentar càtedra amb una sentència com aquesta. Li falta rigor científic”. Finalment, Jorge Isern, també de l'empresa organitzadora, es mostrava sorprès que la sentència es pogués aplicar perquè, va assegurar, si la investigació amb cèl·lules mare no es pot fer a la Unió Europea, s'acabarà fent a Suïssa, als Estats Units o al Japó; serà com posar valles al camp, venir a dir. I va proposar deixar via lliure a la investigació introduint un codi ètic que els professionals es comprometessin a seguir. ■

Cinema — Judith Vives

En el seu darrer film, Andrew Niccol reflexiona sobre la immortalitat humana i la possibilitat de generar temps.

‘IN TIME’: COMPRAR I VENDRE TEMPS

Un fotograma de la pel·lícula *In time*.

Imaginem per un moment que la ciència arriba a fer possible la desaparició de totes les malalties i, en conseqüència, es fa realitat la immortalitat humana. Imaginem ara que la durada de la nostra vida depengui únicament del temps que fóssim capaços de comprar. Els rics tindrien temps infinit i els pobres viurien al dia, esgarrapant hores, minuts i segons, confinats en guetos on els robatoris de temps i les morts instantànies estan a l'ordre del dia. Un avenç científic amb una aplicació molt poc ètica.

Aquest conflicte és el que proposa la pel·lícula *In time* (2011), una nova proposta del director de *Gattaca*, Andrew Niccol, especialitzat en un cinema de ciència ficció humanista, preocupat per les desigualtats i la justícia social i que proposa sempre un debat sobre els límits entre la ciència i l'ètica.

En aquest darrer film, protagonitzat per Amanda Seyfried i Justin Timberlake, Niccol ho fa amb un argument que també té una clara lec-

tura sobre l'actual crisi econòmica i com aquesta farà augmentar les diferències entre rics i pobres. Aquí, com a *Gattaca*, les millores que arriben des del món de la ciència, aparentment positives, topen amb els interessos econòmics que les tornen perverses.

El film, a més, també reflexiona – amb certa crítica – sobre l'afany per l'eterna joventut ja que, en aquest món immortal, les persones conserven per tota la eternitat, o tot el temps que puguin aconseguir, el seu rostre dels 25 anys.

In time és un bon exemple de com es pot replantejar, a través del cinema de gènere, l'etern conflicte que acompanya sempre la ciència i l'ètica.

La pel·lícula, per altra banda, és una bona mostra d'un cinema de ciència ficció més artesà, intel·ligent i entretingut, amb Seyfried i Timberlake convertits inesperadament en un *Bonnie i Clide* de la societat del futur, un futur on el temps és la moneda de canvi. ■

El racó poètic
— Albert Pera

SERENOR

Símbols matemàtics,
conceptes d'alta poesia,
tendresa de conte infantil,
enigmes de la ciència humana,
passos endavant
cap a la barbàrie crebantada
i el caos vençut.

També la llibertat
de solcar un mar lluminós,
de somriure junts
als esquixos salats, a ple dia,
contents d'haver reeixit
a nuar dues vides,
a donar fills de noblesa provada,
a servir de bon grat
el país i les lleis.

Que sempre ens acompanyi
la pau interior.

Comentari: La ciència, de bracet amb l'ètica, promouen un món millor. Sense el suport moral, la ciència pot derivar cap a un malvat despotisme. Desitgem que els avenços científics no allunyin la humanitat de la pau interior.

Albert Pera és poeta

cada diumenge a les 22h...

**Valors a peu
de carrer**

AMB ELENA CANSECO

a Ràdio Estel
106.6 FM o www.radioestel.cat

Ciència i ètica

Història — Ramon Salicrú

Del treball que s'ha fet a Catalunya per conciliar ètica i ciència, cal destacar la tasca de l'Institut Borja de Bioètica i la figura del pare Francesc Abel.

RECORDANT FRANCESC ABEL

Els descobriments científics i tecnològics es succeeixen a un ritme vertiginós. I tenim com una exigència el destinar cada dia més recursos econòmics per a la investigació i la recerca. És allò de l'I+D. Davant d'una sèrie de comprovacions científiques –només cal recordar el cas de Galileu– la moral tradicional volgué romandre en l'immobilisme i els diferents mandataris de l'ortodòxia no trigaren en enviar a la foguera aquells homes valerosos que s'entestaven en defensar el que eren simples evidències.

Amb els enciclopedistes i amb l'ambient racionalista del segle XVIII, es volgué identificar “progrés tècnic” amb “progrés humà”, però el XIX i si voleu encara més el XX s'han encarregat de demostrar que no sempre era ni havia de ser així. I que depenia de l'ús real que

se'n fes d'un determinat descobriment. Amb aquest criteri aparegué una nova màxima: tot el que és tècnicament o científicament possible no sempre resulta moralment acceptable. N'és exemple Einstein i l'energia atòmica. Tanmateix arribem així a intuir una altra afirmació generalment admesa: “transformar” el món (o si es vol “continuar” l'obra de la Creació) ha d'estar sempre subordinat als principis ètics o morals.

Els avenços científics es superen per moments. I –almenys als neòfits– se'ns fa difícil digerir-los. Arribats a aquest punt, s'exigeix serenor i mesura. Desqualificar en bloc o en part una línia d'investigació, així d'entrada, pot ser –pel cap baix– agosarat. És, però, un paradigma candent tot el procés que està seguint la investigació sobre la vida i la genètica. Una altra postura inadmissible és la de no implicar-se en el debat, deixant que els esdeveniments deixin obsolets els arguments de sempre.

És en aquesta línia que cal valorar el gran treball que realitza a casa nostra l'Institut Borja de Bioètica, en un intent de posar en dia la necessària conciliació entre ètica i ciència. I al seu davant, el pare Francesc Abel i Fabre, dissortadament desaparegut. A ell i a tots els que segueixen el seu camí, el meu particular reconeixement. ■

Ramon Salicrú és professor d'història i ètica

Filosofia — Albert Botta

DE LA CIÈNCIA A CANVIS ÈTICS

La interacció entre progrés científic i progrés moral és un vessant molt atractiu de la relació entre ètica i ciència. L'un no comporta necessàriament l'altre; els avenços científics –en rigor, les seves aplicacions tècniques– poden comportar usos èticament inacceptables. No tot allò que és possible científicament, ho és també èticament. L'ètica, els valors ètics, han de formar part dels criteris que orienten la tasca científica. Però també l'avenç del coneixement científic incideix en l'ètica.

En relació al progrés moral cal dir que l'ètica –les ètiques– estan sotmeses a moltes variacions. Tothom accepta que el saber

científic és revisable, ja que el progrés científic es concreta en termes d'una cada cop més detallada comprensió de la realitat. En canvi, l'ètica podria semblar estable, però les variacions de la consciència moral al llarg del temps, o en funció del lloc o la cultura, mostren que les ètiques canvien, molt sovint diametralment.

Per exemple, avui, és gairebé general la defensa –si més no, teòrica– de la no discriminació per raó de gènere o d'orientació sexual (encara n'hi ha moltes residuals). En tot cas, els avenços del coneixement han estat definitius per fomentar la igualtat de drets, i desprestigià la discrimina-

ció de la dona o l'homofòbia com a mancades de base científica.

Així, el coneixement ha posat el pes de la seva autoritat al servei de canvis socials i ètics com els esmentats, que han tingut lloc en els darrers decennis a Occident, o en d'altres d'anteriors, com ara l'ús de cadàvers (antigament perseguit pel seu possible significat diabòlic).

En resum, la ciència ofereix bones raons que fonamenten canvis ètics i aixopluga l'esperança en la major racionalitat de les ètiques, en base al prestigi i l'ús universal del coneixement científic. ■

Albert Botta és professor de filosofia i ètica

Joc de cartes — Eulàlia Puigderajols

Recorda les figures dels doctors Antoni Prevosti i Jordi Gol a l'àmbit universitari dels anys setanta.

MESTRES MÉS ENLLÀ DE LA CIÈNCIA

Benvolguts amics,

Vaig entrar en contacte amb dos grans homes del món de la ciència quan deixava enrere l'adolescència. Fou un matí d'hivern, fred, plujós, al Monestir de Montserrat. Allà ens hi havien convocat per debatre temes relacionats amb l'epistemologia, l'ètica i la ciència. Els components de la reunió eren majoritàriament persones vinculades a la docència universitària, intel·lectuals catalans i monjos benedictins, l'alumnat hi actuava com a convidat.

Si haig de ser sincera, el nivell era molt exigent i em passaven moltes coses per alt. De tant en tant, captava una paraula, un concepte. No crec que ningú es fixés en la meua presència, totalment intrusiva en un món allunyat del meu entorn. Jo, en canvi, vaig gravar a la memòria aquella jornada.

Dels continguts poc podria dir perquè no sóc capaç desxifrar el que vaig sentir en un "idioma", en aquella època, poc entenedor per a mi. En canvi em va quedar tatuat al cervell, cada gest, l'energia que abocaven aquells tòtems de la universitat catalana, treballant per assolir una màxima qualitat científica i al mateix temps, fer-la

entenedora als acords dels compassos de la modernitat que s'albirava a la cantonada. El temps ha passat; la maduresa i l'estudi t'obren la ment i retornen els vells records. Poso com a exemple del tema que es tracta aquest mes la petjada que em varen deixar aquells dos savis: els doctors Antoni Prevosti i Jordi Gol. Un del camp de la genètica, l'altre de la medicina.

El meu contacte amb ells va ser de lluny estant, jo feia lletres, però a la universitat dels anys setanta tots ens coneixíem. Dues trajectòries que varen marcar camí per tota una corrua de deixebles que han portat la seva exigència de recerca i el seu rigor ètic a cotes molt altes. Hem tingut la immensa sort de comptar amb gent d'un alt nivell acadèmic i al mateix temps d'una alta sensibilitat humanista, són els científics, metges, que han promogut els nostres hospitals comarcals, les nostres universitats... Gent que ha fet la feina no en benefici del lucre personal, sinó en pro del benestar de la comunitat.

Al final em sorprenç com dues paraules "ciència" i "ètica" m'han tornat als meus divuit anys.

Fins aviat, una abraçada. ■
Eulàlia Puigderajols és mestra

Música — Maria Salicrú-Maltas

MÚSICA PER A SORDS

Recentment s'han inventat aparells perquè els sords puguin escoltar música i gaudir-ne. Molt lloable ha estat la tasca d'un equip de la Universitat de Ryerson (Toronto, Canadà) que el 2008 va crear l'Emoti-chair, una cadira que permet que la persona que l'ocupi percebi una cançó a través de les vibracions que aquesta genera al seu cos, sobretot a l'esquena. Dos anys després, l'alemany Frederik Podzuweit va inventar un collaret que vibra mentre reproduïx cançons. Les persones sordes poden escoltar la música gràcies a les vibracions que percep a través de la pell. Els sons greus vibren al darrera, els mitjos a les espatlles i els aguts cap a la barbeta. També s'ha inventat el SoundBite que permet escoltar cançons a través de la vibració de les dents. Així les persones que sofreixen aquesta discapacitat poden esdevenir músics. El Coro de Manos Blancas (Veneçuela) i la Coral Leane (Noruega) en són exemples. ■

Maria Salicrú-Maltas és etnomusicòloga

Per saber-ne més

LLIBRE

100 enigmes que la ciència (encara) no ha resolt

Daniel Closa i Autet
Cossetània, 2008

Des de l'origen de l'Univers fins a per quin motiu badallem. Dels terratrèmols a la fibromiàlgia. Estem tan acostumats que la ciència ofereixi respostes que, de tant en tant, va bé recordar aquells enigmes que encara no en tenen.

TELEVISIÓ

Què qui com

Canal 33
Diumenge, 16.45

Programa de TVC presentat per Jaume Vilalta que té com a finalitat apropar als espectadors al món de la ciència amb una gran dosis de pedagogia basant-se en l'experimentació. Molt recomenable per a joves i grans.

PEL·LÍCULA

Al cruzar el límite

Michael Apted (1996)

Ningú es fixa amb un sense sostre que mor al servei d'Urgències d'un hospital de Nova York, només el doctor Guy Luthan (Hugh Grant), que aquella nit està de guàrdia. Aquesta pel·lícula planteja el dubte si tot si val en la investigació cinètica sanitària.

Valors.org

Si encara en vols saber més, escolta l'espai radiofònic *Valors a peu de carrer* dedicat a la resiliència.

Portes obertes —Josep Masabeu

Al Raval, entre tots, e

El barri del Raval de Barcelona viu un moment extraordinàriament complex en què els efectes de la crisi se sumen a una situació ja habitualment molt complicada.

Josep Masabeu, doctor en Pedagogia per la Universitat de Barcelona, és president de Braval, ONG del Raval de Barcelona que es proposa

-mitjançant el voluntariat-promoure la cohesió social, lluitar contra la marginació, prevenir l'exclusió social dels joves i facilitar la incorporació dels immigrants a la nostra societat.

És un dels primers llocs del món en densitat de població. En 1,1 km² hi viuen 47.454 persones, de les quals 22.446 (el 47,3 per cent del barri) són immigrants. Al Raval hi ha més habitants que a Salt (32.000), Vic (39.000) o Figueres (45.000), tres poblacions de referència que surten als mitjans quan hi ha problemes d'immigració a Catalunya. Hi ha mancances de tot tipus que poden generar guetos, i una elevada taxa de desocupació que provoca marginació.

Des de fa molts anys, l'Ajuntament de Barcelona ha promogut una profunda transformació urbanística del barri, amb l'establiment de centres culturals de primera línia com la Biblioteca de Catalunya, el MACBA, el Liceu, el CCCB o la Filmoteca de Catalunya, just acabada d'inaugurar. Això està en la línia de les infraestructures que faciliten l'esponjament del barri, la creació d'espais de convivència i el millorament dels nivells de benestar dels habitants. Com també està en aquesta línia l'ajut material proporcionat pels serveis socials, les diverses parròquies i entitats de tot tipus que es dediquen a l'atenció familiar.

LA RELACIÓ PERSONAL

De vegades es planteja la solidaritat com una "obligació" dels que tenen recursos envers els que no en tenen. Això és cert respecte als mitjans econòmics, perquè si no els tens difícilment podràs donar-ne.

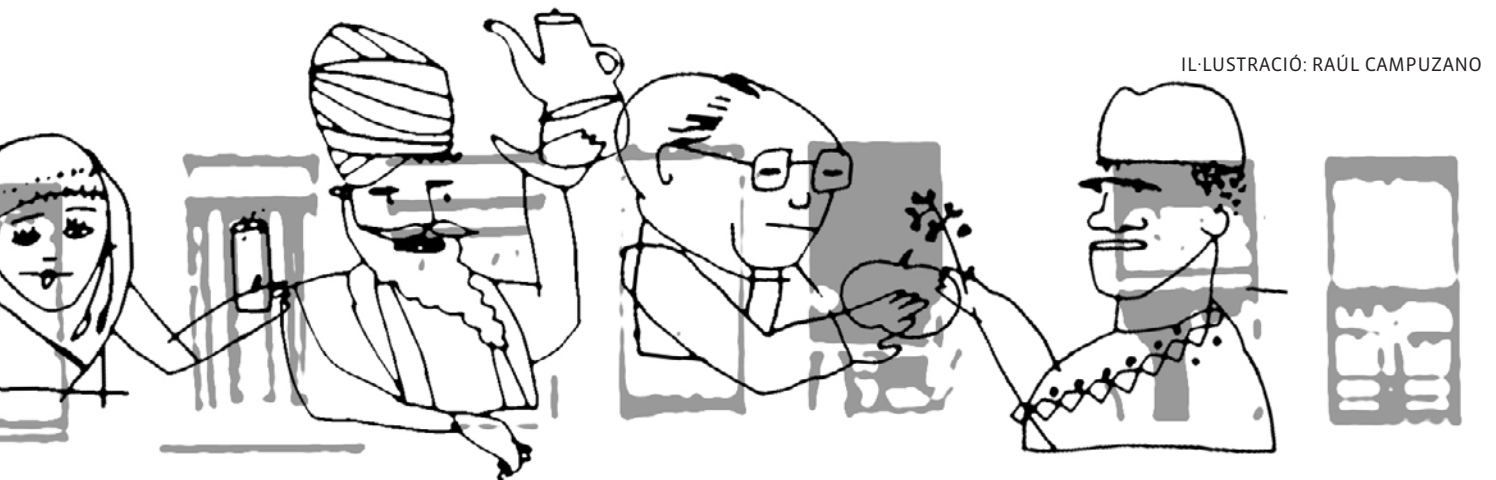

Ara bé, tots podem oferir afecte, comprensió i consol a qui ho passa malament. Allò que succeeix és que moltes vegades no sabem com fer-ho, ni com organitzar-nos. Aquesta és una gran funció de les entitats que compten amb voluntariat. Es tracta de facilitar al voluntari la possibilitat de mantenir una relació personal, i això es pot fer tant en una entitat de "beneficència" com en una entitat de suport socioeducatiu, o individualment "per lliure". Tots hem d'ajudar, en la mesura de les nostres possibilitats. Perquè si tu tens una necessitat i jo et puc ajudar i no ho faig; tu et quedes amb aquesta necessitat i jo em converteixo en un egoista. I amb egoistes no podem aconseguir una societat cohesionada. Quantes experiències increïbles expliquen el voluntariat de Càritas, d'Arrels, de Braval, i de tants altres entitats que treballen al Raval! Persones anònimes que desenvolupen una activitat solidària, per iniciativa pròpia, que contribueixen a millorar la vida de les persones, sense demanar res a canvi, amb accions que passen desapercebudes però que mereixen tota la nostra atenció. Són moltes les persones que potser tenen una sensibilitat especial amb la gent gran, treballen en zones marginals o ajuden infants amb problemes d'integració. D'aquestes persones el Raval n'està fartit.

Un de cada quatre espanyols és pobre o està en risc de ser-ho, segons les dades de la Xarxa Europea de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social (EAPN). Penso que, entre

ens en sortirem

IL·LUSTRACIÓ: RAÚL CAMPUZANO

tots hem d'afrontar aquesta situació amb actuacions a dos nivells, seguint aquella dita: Primer, dóna-li un peix; però alhora, ensenya-li a pescar.

EL PEIX I LA CANYA

Primer cal un pla de xoc que permeti cobrir les necessitats bàsiques: menjar, abric, habitatge, salut, etc. En aquesta línia es troba la resposta ciutadana de multitud de persones i entitats de tota mena. Això vol dir que la gent s'adona que la situació és la que és, i col·labora en la mida de les seves possibilitats. Però alhora cal fer accions que permetin a cada persona desenvolupar les seves capacitats i recursos personals per sortir d'aquesta situació d'exclusió. I això passa necessàriament per l'èxit escolar i la inserció laboral. Per això és fonamental el treball de moltes entitats dedicades al suport socioeducatiu dels joves i de les famílies en el seu procés de creixement en un context d'exclusió social, de manera que s'aconsegueixi la desitjada promoció de cada persona.

Les dinàmiques d'incorporació dels immigrants a la nostra societat generalment es van desenvolupant al voltant de les associacions i entitats que han creat i que aglutinen persones del mateix país o de la mateixa zona geogràfica. En un primer moment de l'acollida el paper d'aquestes entitats és fonamental, especialment si el desconeixement de l'idioma és total, i els paràmetres culturals són molt diferents. Però amb el temps, aquestes entitats s'hau-

rien de limitar –i no és poc– a mantenir la llengua i els costums dels seus associats, però tenint clar que si han vingut aquí, els fills i nets seran d'aquí, i no es poden convertir en un quist. No crec que sigui positiu, per exemple, fomentar l'esport en clau d'enfrontament entre països: la lliga llatina, la lliga filipina, etc. Això fomenta el gueto. És millor jugar en les competicions “normalitzades” del país com un equip més, barrejant els jugadors de diversos països en

“En qüestions d'integració s'avança molt lentament i més en temps de crisi”

“Tot un entrellat de forces positives fan possible dia a dia la cohesió social. El Raval millora”

cada equip. L'esforç organitzatiu és pràcticament el mateix, però el resultat en cohesió social és infinitament superior.

MANTENIR LA PAU SOCIAL

L'arribada a Catalunya d'un milió d'immigrants en deu anys ha canviat el rostre dels municipis. Moltes coses s'han transformat a una velocitat inimaginable: les relacions personals entre veïns d'una escala, els

barris, les infraestructures socials, les prioritats pressupostàries... I el Raval n'ha estat probablement un laboratori capdavanter.

En qüestions d'integració s'avança molt lentament i més en temps de crisi; construir la cohesió social és difícil. Hi ha tensions i moments difícils. Però globalment la reacció de la gent és més que bona. El creixement d'immigració que hem patit s'ha produït amb una considerable pau social: l'atur dels joves estrangers a Catalunya (44 per cent) triplica el de París en la revolta del 2005 (14 per cent). Aquí en canvi no hem tingut les *banlieues*. La crisi econòmica no s'ha traduït en una crisi social ni han esclatat, llevat d'algunes petites excepcions, brots xenòfobs. Ha actuat tota la xarxa social junta: la Generalitat, els ajuntaments, les associacions de veïns, els sindicats, l'Església i les altres confessions religioses, les associacions, les institucions assistencials, el voluntariat, les escoles, els clubs... Tot un entrellat de forces positives fan possible dia a dia la cohesió social. El Raval millora. La inserció dels fills d'immigrants o la convivència entre ètnies, són alguns objectius que es van assolint i que repercuteixen en la vida del barri, on s'està produint un procés de coordinació creixent entre totes les entitats que hi actuen. Hem de ser essencialment optimistes i ningú no s'hauria de deixar portar per una sensació de fracàs anticipat. No és simple voluntarisme, sinó madurada convicció que podem. Si entre tots ho afrontem, ens en sortirem. ■

Cartes creuades

Necessitem un temps de propostes

De: Jordi Cussó

Per: Cinto Amat

CC: Revista Valors

Assumpte: **La queixa permanent**

Data: 15 de febrer de 2012

Benvolgut Cinto,

Ja fa temps que constato una cosa: massa gent viu instal·lada en la queixa permanent. Podríem fer una llarga llista de queixes que anem sentint a les tertúlies radiofòniques, als diaris o be a les converses familiars i amicals. Però aquesta actitud de queixar-se no soluciona els problemes; assenyalar els defectes personals i socials només consolida la pròpia impotència. Però no importa, ho seguim fent com si tal cosa. I em pregunto: si queixar-se és una actitud estèril, que no aporta res ni ajuda a millorar les coses, per què seguim instal·lats en aquesta crítica fàcil i desmesurada? Si ens queixem contínuament dels altres, no cal que revisem el que fem nosaltres o el fet de queixar-se és una manera de tancar aquelles realitats de nosaltres mateixos que no ens agraden?

Llegia el professor Alfons Banda: "Hem de superar la fase d'acumulació crítica i passar a una fase propositiva que potser caldrà que sigui llargament sostinguda en el temps. Probablement tota la crítica acumulada és el necessari fonament de les propostes que cal fer, però la crítica sola no aconseguirà mai la dissolució de les estruc-

tures actuals. Hem de ser capaços de presentar propostes alternatives, possibles, nombrosíssimes, fetes de tota mena d'instàncies cíviques, acadèmiques, propostes construïdes des de les opcions que volem promoure". Totalment d'acord. No podem oblidar que nosaltres formem part de la realitat que tan critiquem i reneguem. No ens podem queixar sense més ni més. Si en formem part ens hem de comprometre amb allò que denunciem. Assenyalar està bé, però cal fer alguna cosa més. I comprometre'ns, vol dir lluitar amb totes les forces per millorar allò que assenyalem o critiquem. La única manera de queixar-se amb sentit o assenyalar que una cosa no funciona, serà que ens arremanguem, que oferim la nostra ajuda per millorar aquella realitat que trobem defectuosa.

Massa cops, somiant un món millor, reneguem del que existeix, com si tot el que els altres han fet per nosaltres, no valgués. Però, com deia l'Alfons, no es possible fer altres móns sense comptar amb el que tenim, del qual en formem part. Tenim clar com ha de ser l'home, el món, la política, la societat i procurem que la realitat quedi sotmesa a les nostres idees. I després d'aquest intent, com que no hi ha res que s'ajusti al que hem imaginat, caiem en la queixa contínua, i poc després, passem a la recerca de culpables, dels qui impedeixen que assolim els nostres somnis irrealment.

Hem oblidat una cosa bàsica: no hi ha altre manera d'existir en aquest món que amb defectes i imperfeccions. No hi ha res perfecte, sense limitacions, i això en si mateix no és problemàtic. Qualsevol persona, institució o societat és limitada. No entendre o acceptar això és incitar a la gent a instal·lar-se en la queixa permanent. No acceptar amb alegria qui som i com som, és viure de tal manera, que tot el que hi ha fora de nosaltres ho trobem defectuós i

problemàtic. Però preferim cridar i no fer res, postura típicament infantil. Com diuen alguns autors, hem viscut en una societat que ens ha fet creure que teníem tots els drets, i això ha portat al convenciment que la raó bàsica de la nostra insatisfacció és que algú -l'Estat, els pares, els mestres, els polítics, els empresaris...- no ens ha donat el que ens corresponia. Ens convertim en una mena de nens malcriats i dependents, amb la gravetat de que si algun dia ens ho donaven tot, ens seguiríem queixant. Una cultura tan individualista, ens fa persones poc responsables, egoistes e improductius.

"No podem oblidar que nosaltres formem part de la realitat que tan critiquem i reneguem"

"Cal fer un salt de maduresa, deixar de queixar-nos per passar a fer propostes concretes"

Cal fer un salt de maduresa, fer propostes concretes per millorar el que no funciona. Però tenir propostes vol dir pensar, reflexionar, ser creatiu i alhora arriscar-se. Curiosament quan tires endavant unes accions concretes, el que més reps dels que hi ha al teu voltant són crítiques. I de bell nou constates que n'hi ha que viuen instal·lats en aquesta còmode postura. Però Cinto, d'això tampoc podem queixar-nos, el que hem de fer es ser valents i oferir el que tenim; estic convençut que no hi ha cap més manera de fer créixer la nostra societat.

Una abraçada,
Jordi Cussó ■

Jordi Cussó és capellà i economista

De: Cinto Amat

Per: Jordi Cussó

CC: Revista Valors

Assumpte: **La queixa permanent**

data: 20 de febrer de 2012

Benvolgut Jordi

A la teva missiva, em parles d'aquesta actitud tan estesa de la queixa per la queixa, de la queixa estèril que es limita a criticar sense proposar una sortida, sense que comporti un compromís personal que ajudi almenys a obrir alguna perspectiva. I a més, subratlles la necessitat d'aprofitar el que tenim i el que som, amb totes les limitacions i possibilitats, per tirar endavant sense caure en l'infantilisme de pensar que és el món el que s'ha d'adaptar a les nostres opinions i no a l'inrevés.

És veritat, aquesta actitud moral de la queixa sistemàtica s'ha donat sempre, no és una característica dels temps de crisi profunda que ens toca viure, i penso que és més aviat pròpia de les classes benestants, o de les acomodades a un cert estatus, acostumades a què les coses els vinguin sempre rodades. Quan es presenta algun destorb o es produeix un fet inesperat, sorgeix la crítica fàcil, la queixa estèril que més que canviar les coses busca posar de relleu la importància d'un mateix. Entenc que és la queixa superficial, que encaixa perfectament en les formes de l'hedonisme consumista i de l'individualisme, que pot arribar a fer molt de soroll però que no porta a cap resultat concret. En el fons, és la queixa dels indiferents, dels que ja estan d'acord amb com rutllen les coses, encara que hipòcritament hagin d'alçar de tant en tant la seva veu discordant. Però d'aquesta indiferència camuflada en la queixa superficial ja en parlarem en un altre moment.

Penso, per contrast, que hi ha una queixa profunda, plena de raons, una queixa que té molt de sentit i que no podem deixar de tenir en compte. Seria potser massa fàcil relacionar aquesta queixa amb sentit amb la queixa dels indignats, si no fos que

una bona part de les raons que expressen, encara que sigui sota forma d'eslògans moltes vegades superficials, tenen relació directa amb la imposició d'unes condicions injustes de treball, de marginació, familiars, econòmiques, socials i culturals, que sí que han de ser contestades, que sí que mereixen un refús, que sí que justifiquen una queixa constant i que abasten molt més del que aquest moviment concret significa. En aquest sentit, hi ha moltes raons perquè molts es sentin queixosos i indignats.

D'acord: tampoc amb aquesta queixa, només, no n'hi ha prou. Stéphane Hessel (l'autor de *Indigneu-vos*, que està a la base d'aquest moviment) diu que crear és resistir, i resistir és crear, com si la resistència o la queixa resistent per ella mateixa fos font de creativitat, de propostes útils que es posen en marxa per elles mateixes perquè l'indignat que resisteix i es queixa està revestit de tota la legitimitat. No és això. La legitimitat de la queixa no és per ella mateixa garantia suficient de la correcció del que es proposa. Però no es pot negar que en la queixa dels indignats per les situacions que se'ns imposen hi ha un primer esbós de veritat, imperfecta, incompleta. La indignació és un fort sentiment de reacció que s'enfronta a un fet percebut com radicalment injust. Com tot sentiment de reacció, que crea un moment de lucidesa momentània, pot cristallitzar en una sortida realista i positiva o en un moviment d'ofuscació i d'esterilitat. Cal veure quin camí es pren finalment per poder seguir parlant-ne.

Per això m'agrada el que dius, que passar a fer propostes concretes vol dir pensar,

reflexionar. Hi estic d'acord. I subratllaria la necessitat que tenim en aquests moments de crisi de considerar l'anàlisi, la reflexió sobre l'origen, les causes i l'evolució de les circumstàncies que estem vivint, com la primera passa en el camí de les propostes realistes i positives.

Penso que no ens convé tant "fer o provar moltes coses", que podria significar caure en el remolí de l'activisme desnortat que està a l'origen d'alguns dels mals

"La legitimitat de la queixa no és per ella mateixa garantia suficient de la correcció del que es proposa"

"Ens cal interpretar el que ens està passant, saber on som, per canviar les circumstàncies"

que patim, com arribar a un bon diagnòstic que ens permeti encarar el futur amb més garanties. Marx deia que s'havia acabat el temps d'interpretar el món, que el que s'havia de fer era transformar-lo. Ara potser estariem en un moment invers: ens cal interpretar el que ens està passant, saber on som, per canviar les circumstàncies. Posar sobre la taula les raons de les queixes perquè la reacció s'ompli de contingut.

Una abraçada,
Cinto Amat ■

Cinto Amat és advocat

Les manifestacions estan a l'ordre del dia, com feia anys que no es veia.

Paraules mestres —Gregorio Luri

El primer deure moral del mestre

L'autor apunta que si un mestre creu que amb un alumne determinat no pot aconseguir una mica més, s'està traint professionalment a si mateix.

He dit i he escrit moltes vegades ja que el primer deure moral d'un mestre és l'optimisme envers la capacitat de tot alumne per a millorar el seu nivell escolar. O dit d'una altra manera: la deontologia docent comença pel respecte del "principi d'educabilitat", que és el principi que assegura que tot alumne és millorable. Si insisteixo en aquesta qüestió és perquè l'horitzó de la millora de l'alumne el marca l'expectativa que projecta sobre ell el seu mestre. Si un mestre creu que amb un alumne determinat, siguin els que siguin els seus problemes, no pot aconseguir una mica més, s'està traint professionalment a si mateix. La renúncia al principi d'educabilitat el que ens marca són els límits del professor, no necessàriament els de l'alumne. Per això mateix un mestre mai no es pot rendir (la qual cosa no significa que sempre tingui èxit).

Això pot sonar massa voluntarista o fins i tot ingenu, però és exactament el que va demostrar el psicòleg d'origen alemany Robert Rosenthal, que porta mig segle estudiant els efectes de les expectatives dels mestres en el rendiment dels alumnes. El 1968 va sorprendre el món educatiu americà amb la publicació de l'anomenat "efecte Pigmalión" (*Pygmalion in the Classroom: Teacher Expectation and Pupils' Intellectual Development*) tot demostrant que quan els mestres esperen dels seus alumnes bon resultat, aquests responen amb bons resultats. Si al començament d'un curs escolar li donem a un mestre els noms dels alumnes amb més potencial de crei-

xement, encara que aquests noms hagin estat confeccionats a l'atzar, els alumnes corresponents milloraran el seu rendiment de manera notable i amb un ritme superior a la resta. Això és degut a què les expectatives altes del professor sobre un alumne reforcen i estimulen les condicions de treball d'aquest alumne. En aquest cas, el professor tendeix espontàniament a crear un clima afectivament càlid al voltant de l'alumne, li somriu més, està més pendent de les seves reaccions i mai no el perd de vista. Parla més amb ell i li transmet de manera clara la seva disposició favorable a sentir-lo i, en conseqüència li dona molta informació. L'estimula a que li faci preguntes i, el que és més important, l'ajuda a elaborar i donar forma als seus dubtes. Tots tenim experiència de que la primera condició per a resoldre un problema és ser conscients de la mena de problema

Una escena de classe.

"Molts nens fracassen per la seva incapacitat per a reflexionar sobre les pròpies dificultats"

que tenim. Molts nens fracassen simplement per la seva incapacitat per a reflexionar sobre les pròpies dificultats. En aquest sentit, si el professor l'ajuda a expressar de manera nítida i ben argumentada els seus interrogants, l'està desenvolupant el pensament meta-cognitiu (el pensament que pensa sobre les seves pròpies operacions intel·lectuals), que és la clau de volta d'un autèntic pensament crític. ■

Gregorio Luri és pedagog

A la intempèrie
—Irene Alerm

La cultura també té un preu

Si és que es pot trobar quelcom positiu a la crisi que patim actualment diria que és que ens està remouent per dins. I que, per fi, sembla que despertem d'una letàrgia aconseguida per l'Estat del Benestar. Quan van maldades i no ho podem tenir tot hem de començar a valorar i a prioritzar, a definir què és important i què no ho és tant. Eren tantes les facilitats que al mínim entrebanc ens posem les mans al cap. Però almenys movem les mans de sobre el comandament o el teclat de l'ordinador! Sense anar més lluny, el fet que ara sigui tan difícil veure pel·lícules sense pagar i per internet —almenys pels que anàvem per la via fàcil— fa que es puguin començar a sentir les veus que reclamen que la cultura no és de franc. No cal arribar al nivell extremista de l'SGAE que vol cobrar per cada cançó que sents de passada mentre et posen els bigudins a la perruqueria, però sí retornar una mica les coses al lloc que els pertoca.

Darrere cadascun dels llibres, les pel·lícules, les cançons, les obres de teatre, els quadres, les fotografies... hi ha molta i molta feina i quan està ben feta i és un honor gaudir-ne també ha de ser un honor poder pagar per presenciar-ho. Aquesta mena de tòpic estrany que diu que els poetes, músics, actors, pintors i altres artistes, com que fan allò que els agrada no cal que cobrin em sembla totalment absurd. Per començar, no són els únics que s'ho passen bé fent allò que els agrada. A ningú se li acudirà, per exemple, dir-li a un metge que no cobri perquè per ell és un plaer fer la feina que fa. Els artistes, doncs, han de cobrar per la feina que fan. Si prenem consciència del temps i esforç que comporta la creació mica en mica deixarem de ser els nens malcriats que ho volem tot ara, aquí i sense pagar ni un duro. ■

Irene Alerm és llicenciada en filosofia

Escala de valors — Francesc Ponsa

“Benvolgut”; m’agrada la lletra

Els primers compassos d’una relació són claus per conèixer si hi ha possibilitats d’èxit. En el cas descrit per Francesc Ponsa, tot indica que sí.

Era una tarda molt calorosa de juliol. Acabàvem de fer el nostre primer cim conjuntament i això, crèiem aleshores, suposava un bon presagi per una parella novella. La Bruna donava molta importància a l’anar arrencant dies al calendari plegats. “Ja ha passat un mes i encara ens aguantes”, deia amb un posat tragicòmic. Les seves experiències de parella anteriors havien acabat malament i per això era una persona escèptica amb tot el que envoltava el concepte “nosaltres”. Jo feia pocs mesos que havia acabat una relació de quatre anys i m’obligava a viure el dia a dia sense fer plans de futur. Des d’una terrassa d’un bar d’Espinavell preniem una clara per recuperar-nos de l’esforç de tot el dia caminant sota un sol abrasador mentre el Costabona, altiu i lluminós feia unes hores, s’anava apagant lentament. De dins el bar arribava el so feble de la ràdio.

—M’agrada molt la cançó que sona... *Benvolgut* dels Manel. La lletra és boníssima —vaig dir.

—La veritat és que no m’he aturat a analitzar-la—va confessar la Bruna.

—Ah, ets d’aquestes que només es queda amb la melodia? —vaig preguntar amb to burleta.

—Si insinues que sóc una dona superficial que només pensa en sabates i manicura vas molt errat —va replicar amb decisió.

—La lletra fa referència a la relació d’un home amb l’antiga parella de la dona amb qui està actualment...

—Mmmmm... Interessant! Suposo que no ha de ser fàcil conviure amb aquests records: fotos, dedicatòries, experiències...

—Sí, tots aquests records retornen com bumerangs afilats quan menys t’ho esperes...

—M’agrada la metàfora Ferran! —va afirmar la Bruna—. L’ésser humà és fràgil perquè estem fets d’emocions i sentiments. Si fóssim ordinadors segur que existiria una funció entre l’“apagar” i el “reiniciar” per neutralitzar aquests records.

—Sí: el “Panda Antivirus”!

I els dos vam esclatar a riure.

La conversa va anar evolucionant fins a repassar les parelles que haurien pogut ser.

—No t’ha passat mai no coincidir en el temps i les circumstàncies amb algú? És a dir, algú que estava enamorat de tu i no li feies cas i després girar-se les tornes però llavors aquest algú està aparellat...

—Uf! Quin embolic... però potser sí m’ha passat!

—I què faries si ara aparegués? —vaig

“La Bruna donava molta importància a l’anar arrencant dies al calendari plegats”

interrogar-la aixecant una cella.

—Li diria: “Benvolgut, arribes cinc anys tard”.

—No fugis d’estudi...

—És que no ho sé... Suposo que fins que no t’hi trobes no saps com reaccionaries...

—Sí, són d’aquelles preguntes que es basen en fantasies però si mai es donessin farien trontollar tot el nostre món.

—Com deia aquell cantant, sempre som una ferida oberta.

Un mantell d’ombres havia quasi cobert el Costabona. Els darrers raigs de llum despuntaven efímers per damunt d’uns cims llunyans. Abans de l’últim glop, la Bruna va deixar anar aquella frase que mai més oblidaria:

“L’inesperat sempre ens espera”.

Llavors es va aixecar i va anar a pagar les consumicions. Jo em vaig quedar a la taula contemplant les muntanyes i cantussejant distret: “...xicots aneu fent lloc, que estem esperant”. ■

Francesc Ponsa és periodista

Llocs

CatBrux

T’hi llesves un dimecres qualsevol de març i engegues l’ordinador per escoltar la ràdio, que enceta la jornada amb un debat encès sobre les retallades i les no-retallades. Sortint de casa, per elevar el ritme i el bon humor, combines Els Amics de les Arts amb un clàssic dels Pets, que sempre fan més amena l’espera impacient dels metros de bon matí.

Arribes a la feina i li dius bon dia a la Núria, veïna de despatx. En engegar l’ordinador et trobes una ràfega de correus que parlen de la calçotada de diumenge: qui porta què, com quedem, com s’hi va?... Mires el calendari per recordar si avui tens Coral (i sí, en tens: tornareu a cantar l’Himne dels Pirates!) i veus que després tens sopar amb la Raquel i l’Elvira, i que demà dines amb en Martí. Com sempre, saps que parlareu de com enyoreu els respectius pobles: aquella llum, aquella calma. Concloureu, també com sempre, que aquí, malgrat tot, hi esteu bé... encara que tot vaig tan de pressa.

Quan per fi acaba el dia, esgotada, arribes a casa caminant en aquella boira quasi constant i t’adorms mirant el capítol d’avui de La Riera a l’ordinador: feia dies que no la veies - encara que la teva, la de debò, l’evocis cada dia.

I l’evocues, l’enyores... sota la pluja, sota el gris, perquè, de fet, n’ets lluny, molt lluny: ets a Brussel·les, encara que hi hagi dies que no ho sembli; una Brussel·les que es deixa fer-se a mida i on et sorprèn, vivint-hi... gairebé com a casa. ■

Isabel Yglesias és advocada

L'altra cara de la ciència — Pol Bartrés

Espai laboratori, centre Arts Santa Mònica

Al darrer terç del segle XX, va néixer un nou enfocament de la realitat museogràfica a partir de l'experimentació directa. Ara cal aprofundir en aquest concepte.

Parlem d'art i ciència. Mirant endarrere, situant-nos en l'estadi primigeni del naixement de la cultura, ens trobem amb dues expressions de la creativitat que començà a singularitzar-nos de la resta d'animals: les eines de sílex i els dibuixos a les parets de les coves. Dues manifestacions iniciàtiques d'art i tecnologia; dues conseqüències col·laterals del desenvolupament de les capacitats de comprendre, representar i transformar la realitat, d'establir-hi una interlocució directa sota l'impuls de la racionalitat emergent.

D'aleshores ençà, la ciència i l'art han traçat camins contigus que col·lectivament ens hem esforçat a separar i apropar erràticament, coneixedors de la mútua necessitat que es professen i de la potència comunicativa de ressaltant-ne les especificitats.

Per bé que ambdues disciplines tenen un procés creatiu comú, que desemboca en descoberta, transformació i aprenentatge; amb els anys ens hem anat dotant d'espais públics i privats de difusió d'art i de ciència, per separat. En un primer moment, els museus es van plantejar com espais de concentració i preservació de la singularitat; responsables d'aglutinar i ordenar, establir relacions, sintetitzar coneixements, transmetre certes en forma de continguts observables. Fins que, al darrer terç del segle XX, va néixer un nou enfocament de la realitat museogràfica a partir de l'experimentació directa, l'estímul dels sentits, la interacció objecte-subjecte. Un canvi radical en l'experiència del visitant, del que el màxim exponent aquí ha estat el CosmoCaixa. Espais on es pretén estimular la curiositat, que el públic surti amb més preguntes de les que tenia abans d'entrar; on un discurs expositiu tancat, permet el gaudi d'una descoberta constant.

Però, a dia d'avui, s'albira un nou canvi de paradigma que, obligat per la immersió en les noves tecnologies de la informació i la comunicació, s'obre camí en diferents centres del món. Nous espais de transmissió de coneixement en els que es trenca la jerarquia entre centre i visitant, entre generador i consumidor de continguts; on el visitant esdevé creador i la instal·lació expositiva és, alhora, obra i investigació.

Un d'aquests pioners és el premiat i reconegut Espai Laboratori del centre Arts Santa Mònica, del que, desgraciadament, hem de lamentar-ne el tancament. El projecte, encapçalat per Josep Perelló i Patricia Homs, ha desenvolupat des de setembre de 2009 una arriscada i exitosa tasca que conclou per una brusca disminució de pressupost i recolzament institucional. Perdèm, així, un actiu capdavanter mundial en la pràctica i reflexió de noves sinergies entre art i ciència.

“Amb la incorporació de la interactivitat, vam passar d'un consum museogràfic passiu a un d'actiu”

Amb la incorporació de la interactivitat, vam passar d'un consum museogràfic passiu a un d'actiu. Ara, anant més enllà, ens encaimem vers un consum pro-actiu, que pugui proporcionar una experiència de coneixement oberta, col·lectiva. Espais de proximitat, dinàmics, que esdevinguin plataformes, vehicles al servei dels ciutadans, basats en la creació de nous mecanismes de qüestionament i interlocució amb la realitat. Centres on art i ciència es trobin i visquin aprofitant-se mútuament. D'aquests nous espais ja no en direm museus, ni als seus continguts exposicions... Potser haurem d'inventar-nos noves paraules. Com en direm dels museus del futur? Sense l'Espai Laboratori tirant del carro, trigarem més a saber-ho. ■

Pol Bartrés és enginyer

Nueva museología, de Luís Alonso Fernández. Alianza editorial, 2012.

Cercant l'esclatxa

— Joaquim Trenchs

Culpa i... Setmana Santa

Amb Setmana Santa, el calendari possibilita observar expressions col·lectives d'una qüestió íntima de la condició humana: la culpa. La seva existència va més enllà de latituds, creences, cultura o individus. La culpa és inherent a l'home. Allò que ens diferencia és com ens maneguem amb ella. Actes expiatoris, sacrificis, rituals repetitius, compulsions irrefrenables, coercions inexplicables, obediències masoquistes, trets de caràcter indestructibles, pràctiques autodestructives... esdevenen algunes de les mediacions —no sempre saludables—, perquè el Jo hi pugui conviure.

Les principals tradicions religioses remetent l'origen de la culpa a la transgressió del mandat diví en el Paradís —Adam, Eva i la Poma— i la conseqüent expulsió del mateix, per confrontar-se a la vida, amb consciència de la mort i el patiment. Així s'explicaria l'estructura pecaminosa de l'ésser humà i la mateixa religió permetria redimir a la persona d'aquest pecat que li és inherent per retrobar el Paradís Perdut. Per un altre costat, Freud va descriure l'emergència de la culpa a partir del superJo. Ideal del jo que donarà com a resultat la consciència moral, hereva del complex d'Edip reprimat. La mateixa psicoanàlisi avui, seguint Lacan, assenyala la llavor de la culpa com a efecte de la mateixa entrada del nadó en el llenguatge. Paraula que cal entendre com a matriu medidora i repressora simbòlica entre la dimensió real (corporal) i imaginària (fantasmàtica) en què es va configurant la persona humana.

Explorar la culpa porta a aprofundir en les motivacions interiors, i no tant pels d'actes pensats o consumats... i la moral que els pugui presidir, sinó pel desig inconscient que s'amaga, i que el subjecte humà immers en el desconeixement a que el convida el Jo, per por a la ferida narcisista i amb la mateixa Raó com a defensa, l'estimulen a no voler afrontar. ■

Joaquim Trenchs és psicòleg

Què pensa...

Dani Ramírez sobre la confiança

Què és un home del temps si no és capaç de travar confiança amb els telespectadors? Aquest mes n'hem parlat amb Dani Ramírez, que fa la seva tasca a TV3.

És un d'aquells rostres amb qui la gent empatitza, tot i que la majoria dels que el veuen cada dia no el coneixen personalment de res. Nascut a Terrassa el 1969 tot i que actualment viu a Sant Vicenç de Montalt, es va llicenciar en Educació Física malgrat haver començat a estudiar Física. De petit ja li apassionaven les tempestes, les nevades... i quan li preguntaven què volia ser, deia que pagès: volia estar envoltat de natura. També li va ballar pel cap la idea de fer-se bomber i, quan va començar la carrera, va començar fort amb els esports. Finalment va trobar el *mix* perfecte en la meteorologia. Va començar a *La Vanguardia* i paral·lelament a Catalunya Ràdio. A TV3 va començar-hi amb una beca, l'any 1991, i després d'una convocatòria d'oposicions públiques, va estar fent substitucions fins l'any 2003, quan va començar a treballar-hi regularment. "Quan no estic a la feina no treballo, però gairebé sempre penso en el temps: mirant núvols o fent fotografies. Combino molt la meteorologia amb la muntanya: excursionisme, bicicleta o córrer; i amb el mar. També em capbusso amb les ulleres per mirar els peixos sota l'aigua o vaig a gaudir del bosc. Tot el que estigui relacionat amb la natura la veritat és que m'agrada molt".

La seva feina no seria possible sense una certa confiança amb el telespectador, perquè la previsió del temps no deixa de ser una previsió, una visió anticipada. "La meteorologia és una ciència no exacta; és probabilística. No l'encertem sempre perquè intentem preveure el futur i... qui sap què passarà demà?", apunta, raonadament. La seva feina, reclama Ramírez, és orientar la ciutadania: "Veiem més o menys cap on van les coses, fem pronòstics... sabent que no l'encertarem mai del tot. El que són temperatures i vent ho endevinem bé, però les precipitacions... sovint ens deixen en evidència". En aquesta relació amor-odi que l'audiència estableix amb els homes del temps, el meteoròleg de TV3 fa un punt i a part: "Hi ha moments en què la gent ha de confiar en la previsió perquè hi pot haver fenòmens perillosos. Aquí tan sols hi ha tres dies perillosos l'any, però aquells dies necessitem que la gent ens cregui; s'hi juguen la vida".

Més enllà de la seva feina, en Dani Ramírez creu que la confiança és un valor a cultivar: "No el podem deixar enrere; hem d'estar predisposats a donar la mà moltes vegades encara que no et donin res a canvi. Cal tenir confiança amb les persones però també amb valors més eteris com l'amor o la salut... que determinen la nostra felicitat". ■ JS

Contravalors
—Xavier Manté

I jo, què hi puc fer, en tot això?

El pobre captaire que sovint he vist pidolant a l'església de Santa Anna de Mataró, passa per davant del Foment, veu que hi entra força gent i pregunta què hi fem tots allà davant. Li diem que assistir a una projecció per recollir diners per un projecte de les dones necessitades de la selva Lacandona de Chiapas. Ens mira estranyat, remena les butxaques d'una vella americana, es treu unes monedes, ens dóna dos euros i continua el seu camí remugant que ell igualment se'ls gastaria en qualsevol cosa.

La Sonia, que cobra el PIRMI i té les seves deficiències, un dia que deu haver escoltat alguna reflexió sobre la molta gent que passa gana, s'acosta als menjadors socials de Sant Joaquim on moltes vegades ella ha anat a menjar. Hi entra, entrega un bitllet de vint euros i en surt amb uns ulls radiants de satisfacció.

Aquests dos casos em fan recordar les paraules de Jesús afirmant que aquella velleta que havia donat una almoina d'un petit cèntim era la que havia donat més.

El bisbe Novell de Solsona ens ha fet saber que el seu sou com a bisbe és de 1.200 euros i que a partir d'ara se l'ha rebaixat un 25 per cent per dedicar-lo a Càritas. I reflexiona sobre com la societat de consum ens ha enganyat i ens ha volgut fer creure que consumint serem més feliços: nou mòbil amb noves prestacions, viatges i creuers, bon assortiment de sabates i vestits a l'armari... I ara ens ha entrat una crisi greu que ens espanta a tots. Però qui la pateix amb desesperació són els més febles, els que ja necessitaven assistència en temps de bonança.

El bisbe ens pregunta què hem de fer davant d'aquests germans quan veiem les dificultats i limitacions econòmiques de molts d'ells. Ell ens ha il·lustrat amb el que fa i que tots podem repetir. Que Jesús no ens pugui acusar d' haver mirat cap un altre costat quan el veiem pels carrers despullat, afamat, malalt o immigrant. ■ Xavier Manté és enginyer

Fem la maleta

El valor

L'esforç

Des de Puerto de la Cruz, a Tenerife, molts turistes agafen el bus que va a Aguamansa i la Caldera, a la vall de l'Orotava, on es pot veure el cim del Teide nevat. En arribar a la Caldera, una dona alemanya d'uns noranta anys pregunta al conductor els horaris de tornada. Tota sola, amb dos bastons de muntanya, enfilava el camí que porta al Mirador de la Piedra. Vaig quedar bocabadat de la voluntat i la fermesa d'aquella dona que, passet a passet, pujava muntanya amunt.

Les Canàries primitives

Joaquim Amargant visita les illes Canàries, on repassa la història de dominació dels primitius *ganches* per part de les expedicions castel·lano-andaluses.

Joaquim Amargant

Si s'agafa amb temps, un vol amb Ryanair Barcelona-Tenerife Sud pot sortir molt bé de preu. És el que vaig fer el passat febrer mentre Europa estava sota l'onada de fred. Tenerife Sud és l'indret més sec i ventós de tota l'illa, la més gran de les set de l'arxipèlag canari. Últimament aquella part de l'illa s'ha omplert de centres turístics amb apartaments com Swing o Sunningdale Village, al terme municipal de San Miguel de Abona, majoritàriament ocupats per anglesos. És turisme de gent gran que ve a passar aquí el dur hivern europeu. Aquest mes de febrer, amb la Setmana Blanca a Europa, també hi havia parelles joves amb els seus fills.

Anem una mica enrera en el túnel del temps. Des que els mariners catalans i mallorquins, a partir del 1351, emprenen l'aventura encarregada pel Papa Clement VI d'evangelitzar els aborígens –els *ganches*–, aquelles illes han estat un lloc de pas dels europeus que van conquerir Amèrica i dels milions d'immigrants que hi varen anar després. Amb aquella primera expedició catalana, sota el comandament d'Arnald Roger i Joan Dòria, es varen dibuixar els primers mapes que després varen servir perquè el normand Jean de Bethencourt, una expedició castellana d'Isabel i Ferran el Catòlic, el 1402, arribés a Lanzarote. Va començar així la conquesta de les Canàries, que duraria 94 anys. Tenerife va caure en mans dels conqueridors castellans, majoritàriament andalusos, el 1494, després de moltes combats en què varen submetre la població aborígen, la qual va haver d'acceptar la llengua, la religió i la cultura de la Corona de Castella. Aquests *ganches*, primitius habitants de les illes, eren d'origen amazig i procedien del Nord d'Àfrica, en la franja compresa entre

Mauritània i Libia passant pel Marroc. La llengua era semblant al llibi i els noms de ciutat com Adeje i Costa de Adeje a l'illa de Tenerife remetien a la tribu berber del Marroc, els Adejad. La població originària *ganche* de la què parlàvem es va anar refonent amb la d'origen andalusí o basc i, curiosament, la llengua que n'ha sortit és el castellà que es parla a Cuba i a tot el Carib. De fet, milers de Canaris, sobretot de Tenerife, van immigrar a Cuba al llarg dels segles passats i van esdevenir la classe dominant, portant esclaus africans que treballaven a les seves plantacions de tabac o als *ingenios* –fàbriques de sucre– de Tenerife a Cuba i el Carib i de retorn a Tenerife.

DESTÍ TURÍSTIC

Els lloc més turístic de Tenerife és la població de Los Cristianos i Las Amèriques, a l'oest de l'illa. Hi ha carrers a Las Amèriques, com el d'Antonio Domínguez, que he trobat calcat a la gran avinguda de Los Presidentes de l'Havana, a Cuba. Al nord-oest de Tenerife hi ha la població d'Icod de los vinos, on hi ha els famosos i antiquíssims arbres anomenats Dragos. Garachico, a la costa atlàntica, és una població molt semblant a les de Cuba i és on Cristòfor Colom, el 1492, va fer l'última escala espanyola durant el viatge en què va arribar a Amèrica. Respecte això, diu la gent gran que Colom va veure fum al volcà Trebajo, a la muntanya del Teide. Fos o no fos, el 1646 hi va haver un deslliçament de terres que va matar cent persones del port i el 1706, el volcà va vomitar finalment lava, que va anar al mar passant per el port. Ara, la lava petrificada és una atracció turística. ■

Tots els articles a femlamaleta.blogspot.com

Art

El nostre rostre

De Antonio exposa les pors a què ha hagut d'enfrontar-se per a poder-se expressar lliurement a través de la pintura, des de fa molts i molts anys.

Ramon Bassas

Vaig conèixer Antonio Gutiérrez, de nom artístic De Antonio, fa pocs anys, al capdavant. Deixeble de l'enyorat Josep Novellas, la seva mort el va fer independitzar i ara, a més de pintar, dóna classes al *loft* on viu. Hi ha tres aspectes de la seva trajectòria que m'agradaria destacar en aquesta proposta de març. El primer és que després de deixar la Madrid natal en la seva ferma convicció d'esdevenir artista, i després de residir a Califòrnia, va anar a raure a Mataró, on ha trobat l'acolliment d'altres apassionats de l'art; ben bé que el cosmopolitisme, a vegades, consisteix en fugir del seu teòric centre.

El segon rau en la seva ferma voluntat de dedicar-se al que el fa feliç i li dóna sentit, la seva disciplina en millorar tècnicament i artística, fins i tot deixant una feina estable.

I el tercer, els evidents resultats en el seu treball cap a la recerca d'un llenguatge propi que, a banda d'explicar millor tot allò que l'artista vol dir-nos, assoleixi alhora el punt de misteri, de no-explicació, que li cal a tota obra per desenvolupar totes les seves capacitats expressives.

El camí, no us penseu, no ha estat fàcil, malgrat la seva bonhomia i optimisme, que desprèn en tota hora i en tot lloc. Costa moltíssim en aquest país viure de l'art, ja ho sabeu perfectament, sobretot els que teniu relació amb aquest món. Però, sobretot, aquest camí no ha estat 'interiorment', procés que l'artista ha comparat a una successió de batalles especialment contra la por. La por a no sortir-se'n, la por a encarar-se a un mateix, la por a l'acceptació social... Els retrats que aquests dies exposa en solitari a l'Ateneu de Caixa Laietana fins a finals de mes de març són, sobretot, l'acarament a la por. Per això aquests rostres, aquesta impossibilitat del retrat "pur", aquesta convivència de màscares, aquesta disparitat de traços i aquesta sana obsessió amb la textura, és a dir, amb el tacte, amb els sentits. La por ho és, també, a descobrir la multiplicitat que guardem dins, la nostra ambigüitat, les nostres "pitjors cares" i que aquestes "guanyin", a la singular batalla, als nostres millors rostres, a aquells que exhibim amb més orgull. I entrellucar, de lluny potser, una complexa personalitat que malda per ser "ella mateixa". El llenguatge artístic és dels pocs instruments, sinó l'únic, que té per fer-ho. ■

Parlem de batalles es es podrà veure del 9 de febrer al 25 de març a l'Ateneu de Caixa Laietana de Mataró (C/Bonaire, 3-5).

**SABONS, DETERGENTS
I PRODUCTES DE NETEJA**

www.codina.es

**LES MARQUES DE QUALITAT
AL SEU SERVEI**

set

avet

Campmany, 25-31. Mataró
Tel. 93 790 59 02
www.avet.es

Alternatives

Més plàstic, menys nens

Anunciar que reduir l'ús de plàstics és quelcom cada dia més necessari no és cap sorpresa. Fer-ho per a poder tenir fills potser ja ens ve més de nou.

Campanyes que animin generar una quantitat inferior de residus són cada vegada menys discutides. Pensar, en canvi, com aquesta reducció pot millorar (o com a mínim no empitjorar més) la capacitat procreadora del nostre país potser ja no és tan conegut per tothom. Un estudi publicat l'any passat demostra efectivament que els plàstics, les llaunes de conserves d'aliments, etc. contenen Bisfenol A o BPA, una substància que imita l'hormona de l'estrogen, responsable de la reproducció. Per a posar un exemple ben senzill, si escalfem un *tupperware* al microones aquest desprendreà BPA als aliments que més tard arribaran al nostre cos. El Bisfenol A generarà, així, una falsa sensació i el cos interpretarà que no cal generar estrògens, de manera que es reduirà la capacitat reproductora.

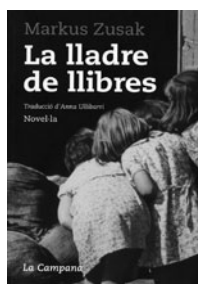
“Tot i que els aliments escalfats en una paella sempre són més gustosos, no cal desar el microones”

Tot i que els aliments escalfats en una paella sempre són més gustosos, no vol pas dir que haguem de deixar d'utilitzar radicalment el microones. Al cap i a la fi, el ritme de vida actual sovint no ens permet fer-ho d'altra manera. Ara bé, pensar en comprar el màxim de productes a granel (per estalviar-nos, així, uns quants envasos) o tornar a popularitzar l'ús del vidre, com es feia antigament, no sembla una mala idea. L'Ajuntament de Girona, per exemple, ho va tenir ben clar a l'hora de presentar la campanya *Tant clar com l'aigua*, amb la que es regalaven gerres de vidre i es promovia el consum de l'aigua de l'aixeta. I és que a Girona es generen anualment 476 tones de residus municipals provinents d'ampolles i garrafes d'aigua a Girona. ■

Maria Medina és politòloga

Llibres

Un cant a l'amor

La lladre de llibres

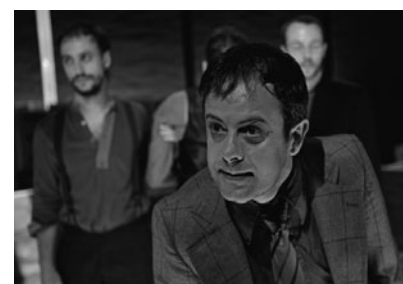
Zusak, Markus
Edicions La Campana, 2007

Un cant a l'amor per la lectura, a la família i a la solidaritat humana”, segons *Le Monde*.

De vegades, de forma inesperada, t'arriba a les mans un llibre desconegut que es converteix en una d'aquelles obres que recomanaries constantment. No saps si és per la il·lustració de la portada, pel títol... o simplement una qüestió d'atzar, però el llibre et crida l'atenció. Aquest va ser el cas de *La lladre de llibres*, una història que *Le Monde*, va resumir de forma concisa com “un cant a la lectura, als lligams familiars i a la solidaritat humana”. En aquesta novel·la, traduïda a més de vint idiomes, Markus Zusak crea uns personatges d'una extraordinària qualitat humana, que en poques paraules esdevenen entranyables. Uns personatges singulars en la individualitat i que units formen la petita comunitat del carrer Himmel de Munich. Un espai de germanor afectat per la misèria de la segona Guerra Mundial i la crueltat del nazisme. Fins i tot, davant de tantes emocions, la Mort, concebuda com a personatge esdevé entenedidora. Però, més enllà de ser un cant a la solidaritat, l'amor i la família, Zusak en aquesta obra també crida a favor de la lectura. A la contraportada es pot llegir: “La Liesel va començar la seva brillant carrera de lladre als nou anys. Tenia gana, robava pomes, però el que més li interessava eren els llibres. El primer va ser al costat de la tomba on acabaven d'enterrar el seu germà...”. **M.C.** ■

Teatre

Botxins inesperats

La nostra classe

Drama històric
Direcció: Carme Portaceli
Teatre Lliure de Gràcia
<http://www.teatrelliure.com>

La lluita soterrada entre jueus i catòlics a la Polònia de la Segona Guerra Mundial, amb tota cruïda.

Un total de 1.600 jueus són cremats fins a la mort en un establen en un petit poble polonès, Jedwbane, el 1941, en plena Segona Guerra Mundial, quan el país és ocupat pels nazis. La versió oficial va responsabilitzar d'aquest crim els ocupants, però fa poc dos estudis van demostrar que els autors de la massacre van ser els veïns de les víctimes, catòlics. Fins a finals de mes, al Lliure de Gràcia, Carme Portaceli porta a l'escenari *La nostra classe*, de Tadeusz Slobokzianek, que rememora la tragèdia, amb actors de primera línia com David Bagés, Rosa Boladeras, JLUiŝa Castell i Albert Triola. En aquesta adaptació es reviu la tragèdia posant a escena a deu companys de classe, cinc que professen la religió catòlica i cinc la jueva. I amb aquest format, l'espectacle, de gairebé tres hores de durada, posa sobre la palestra com nacionalismes i religions poden convertir sobtadament amics i companys en enemics terribles. Una temàtica que ja compta amb un bon reguitzell de llibres, pel·lícules i obres de teatre, però que sempre està d'actualitat: com poden, els que un dia s'estimen, passar a odiar-se sense solució de continuïtat? Que hi ha en les profunditats de l'espècie humana que fa variar els sentiments d'una forma tan contradictòria? **J.S.** ■

Actes amb valors

El 19 de maig, V Jornada Valors: la responsabilitat

L'associació cultural Valors ja prepara la celebració de la cinquena edició de la Jornada Valors i Compromís, que ha de tenir lloc el dissabte dia 19 de maig i que tindrà la responsabilitat com a leiv motiv. Els ponents que hi seran presents així com l'espai on es farà l'acte seran comunicats convenientment. De moment, ja podeu apuntar-vos la data de la trobada! ■

Imatge de l'edició de la IV Jornada, l'any passat, a la sala d'Actes Caixa Laietana.

El cap de setmana, 'Valors a peu de carrer'

Cada dissabte a 2/4 de 8 del vespre i el diumenge a les 10 de la nit nit, al punt de les deu, els lectors d'aquesta revista tenen una cita amb Ràdio Estel al 106.6 de la FM o a www.radioestel.cat per escoltar *Valors a peu de carrer*, un espai radiofònic produït per Valors i l'editorial Proteus i presentat per Elena Canseco on es repassen aspectes de l'actualitat des d'una mirada ètica. Si una setmana us el perdeu, els podeu recuperar anant a revistavalors.podcast.es.

Els programes emesos aquest mes de febrer han estat:

- *Valors i esports*. El primer programa del mes de febrer, emès el dia 5, es va dedicar a parlar amb Mauro Valenziano, entrenador i autor del volum *Buen deportista, mejor persona*, editat per Proteus. L'autor recorda que el món de l'esport és molt més ample i va molt més enllà del futbol, on es dona el millor i el pitjor de l'esport.
- *La resiliència*. El monogràfic del Valors de febrer va centrar el programa de la segona setmana, emès el dia 12. Va comptar amb una entrevista a Anna Forés, coautora de *La resiliència. Crecer des de la adversitat*. També es va recuperar el testimoni de Màrius Serra, protagonista del número i Vivim del Cuentu va portar el seu granet de sorra a explicar aquest valor a través d'un conte explicat per Noe Bofarull. També podeu recuperar l'*Espai Jove* del *Creure Avui* (m1tv) dedicat al mateix tema.
- *Tradicció oral*. El tercer programa del mes Valors a peu de carrer, emès el 19 de febrer, vam parlar de la importància de la tradició oral en les cultures de tot el món però especialment en les del Sud, amb la fundadora de Contes pel món, Marta Coll, i la responsable d'Educació per al Desenvolupament de l'entitat, Mercè Prat.
- *La interreligiositat*. Emès el 26 de febrer, aquesta programa va consistir en una entrevista a Xavier Vidal, responsable d'immigració dins de la comunitat de Sant Egidí de Barcelona.

Al proper número de 'Valors'

En el proper Valors desgranarem el valor de l'**esperança**. Entre altres coses, buscarem receptes de com transmetre-la en un moment de grans dificultats com els que vivim actualment. Ens acompanyaran en aquesta aventura l'educadora familiar, Victòria Cardona, i la religiosa, Maria Victòria Molins, entre altres.

Valors

Publicació editada des del voluntariat per l'Associació Cultural Valors, entitat sense ànim de lucre. Revista especialitza en la reflexió entorn els valors humans i l'actualitat vista des d'aquest prisma. El primer número de Valors va veure la llum el 24 de desembre de 2003.

EDITA Associació Cultural Valors

DIRECCIÓ Maria Coll i Joan Salicrú

CONSELL DE REDACCIÓ Antoni Codina, Jordi Cussó, Dolors Fernández, Francesc Grané, Xavier Manté, Eulàlia Puigderrajols, Toni Rodon i Marc de San Pedro

COL-LABORADORS Irene Alerm, Francesc Amat, Joaquim Amargant, Pol Bartrés, Joan Basagaña, Ramon Bassas, Albert Botta, Gemma Figueras, Mar Galceran, Francesc Grané, Miguel Guillén, Gregorio Luri, Xavier Manté, Maria Medina, Anna Olm, Albert Pera, Eulàlia Puigderrajols, Ramon Salicrú, Maria Salicrú-Maltas, Toni Rodon, Rosa Pursals, Núria Radó, Ramon Radó, Joan Safont, Joaquim Trenchs, Judith Vives i Isabel Yglesias

DIBUIXOS Javier Bustamante, Raúl Campuzano, Javier García i Rosa García

EDICIÓ I CORRECCIÓ Pol Romano

FOTOGRAFIA Sergio Ruiz

DISSENY GRÀFIC Manuel Cuyàs

IMPRESSIÓ Impremta Prims

GERÈNCIA Maria Coll

COMPTABILITAT Engràcia Carlos

PUBLICITAT Carme Itxart

DISTRIBUCIÓ Raul García

COMUNITY MANAGER Toni Rodon

DIPÒSIT LEGALB-6206-2004

ADREÇA

Portal de Valldeix, 17 2n pis

08301 Mataró

telefon 620 749 138 · fax 93.798.62.59

AMB EL SUPORT DE

Els vostres comentaris seran benvinguts a redaccio@valors.org. Ens trobareu també a Facebook i Twitter.

El preu de la subscripció és de 32 euros anuals (onze números). Us podeu subscriure a través de la pàgina web de la revista (www.valors.org) o enviant un correu a subscripcions@valors.org amb les vostres dades de contacte.

El conte de Lucía Montobbio Campa

Contes belfastians: una casa victoriana

En Justin, el fill d'en Charles, té quatre anys. Li encanten tots els jocs on s'hagin d'encaixar peces. Com ara, que construeix torres altíssimes amb els seus legos per després poder tenir el plaer d'ensorrar-les.

Mentrestant, en Charles no deixa de donar voltes com un ànec per la sala d'estar, mira cap a dalt, cap el sostre on hi ha aquestes taques d'humitat, i es lamenta: *"Oh my darling, what a disaster, what should we do now?"*

La família d'en Charles viu en una casa victoriana, al bell mig de la costa del Nord d'Irlanda. No només hi viuen sinó que hi treballen, l'han reformat i convertit en un hostel. Allà tothom pot dormir vora la mar, les lliteres es toquen amb les finestres que miren a la platja.

La Tracey, la dona d'en Charles, segueix la seva activitat matutina engrescada, ignorant el pessimisme del seu marit, que cada cop fa més voltes i més voltes, marejat i sense torbar la solució. Decidida, la dona agafa el telèfon i posa punt i final al drama d'en Charles: *"Love, here the telephone, just phone the plumber"*.

I és clar, és que aquesta casa es va construir quan a Anglaterra encara regnava la Reina Victòria. Per la classe mitjana aquesta època va significar prosperitat, i ho van celebrar construint a dojo. Combinaven el rococó, amb el gòtic, i amb l'estil renaixentista. El resultat: formes octogonals, finestres enormes, mansardes, porxos de fusta, i altres taulades complexes... que no deixaven de tenir goteres.

Hi he pujat aquest cap de setmana perquè la família

d'en Charles marxa de vacances i no poden deixar l'hostal sol. Puc dormir-hi gratis si me'n faig càrrec durant un dia i una nit. Obrir portes, agafar truca-des, canviar llençols.

Se'n refien perquè ja hi he estat altres cops. A l'estiu em van deixar dormir una setmana, són els dies que vaig trigar a traduir la pàgina web de l'hostal al català, castellà i italià. La Tracey és qui porta tot l'esvalot aquest dels bescanvis. Amb mi no cal que regategi gaire, potser és per això que li agrado.

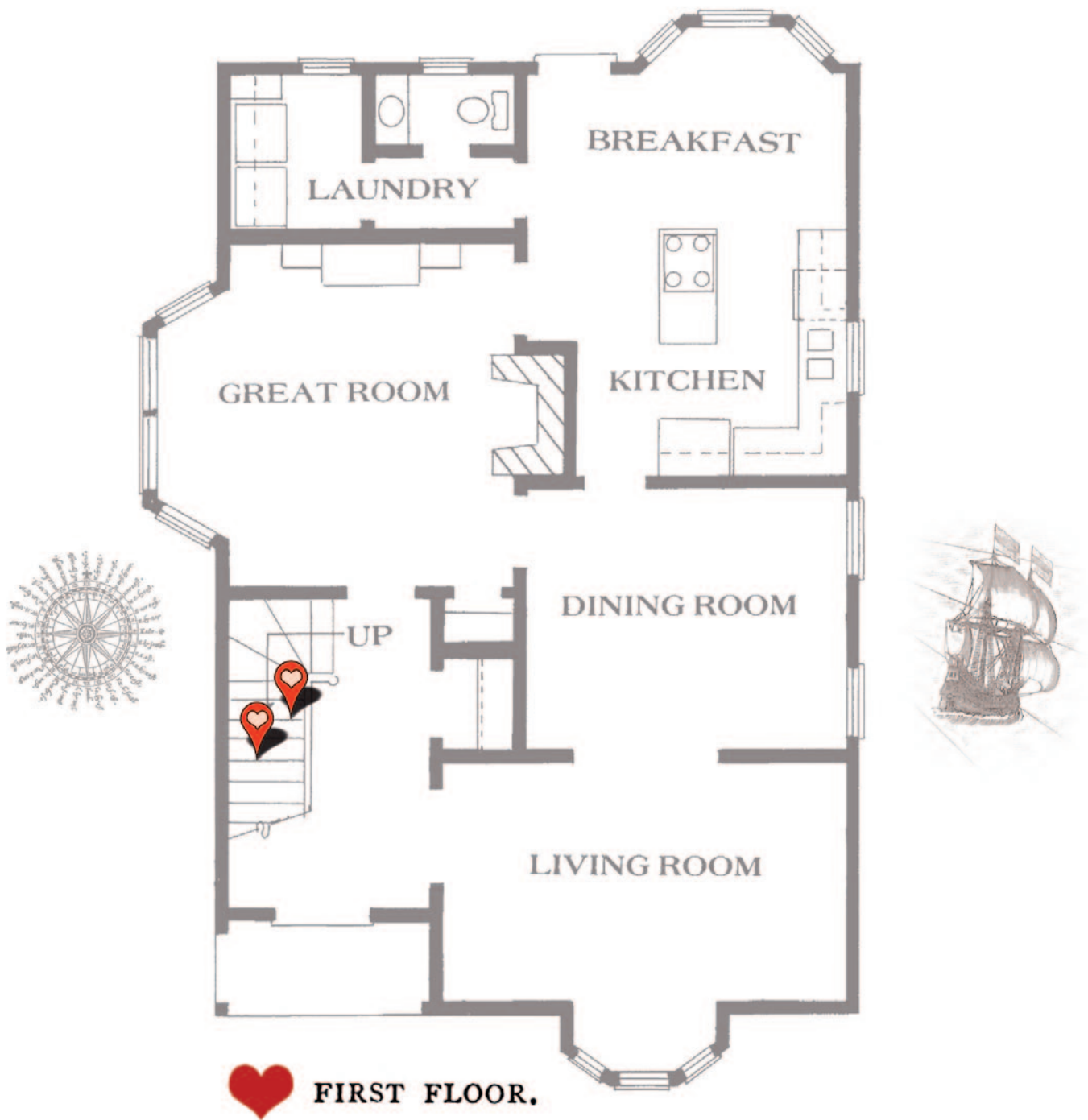
Quan el lampista arriba, ells marxen, i jo em quedo. Només hi ha tres hostes. El fred, és temporada baixa al mar; en Sebastian, un enginyer de mines austríac; i la Katerina, una cuinera alemanya. A Europa Central tenen "vacances d'hivern" a finals de gener i a principis de febrer. Recullo totes les peces escampades pel darrer enderrocament d'en Justin.

A les quatre de la tarda apareix un nou personatge. La Laureen, una dona americana que està promocionant la beca Fullbright al campus universitari de Coleraine. Es treu les sabates perquè "aquests tacons m'estan matant", i amb aquell gest fugisser en mig del passadís li roba el cor a en Sebastian. Ell li fa el sopar a ella, i després ja no ho sé. No els he vist més. No tinc molt clar on han dormit, se suposa que és una de les meves tasques com a guardiana de l'hostal? Interposar-me entre romanços inesperats, i fer que cadascú dormi al seu llit? Aquesta no és la meva especialitat. Així que demano a la Reina que per un cop faci els ulls grossos, i ens oblidem d'allò del puritanisme. ■

Lucía Montobbio és periodista i educadora a la Fundació Migrastudium

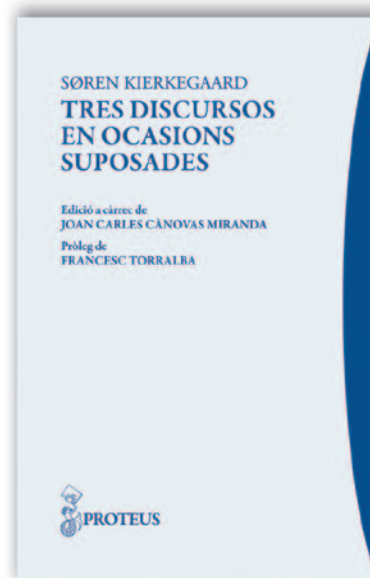

IL·LUSTRACIÓ: JAVIER GARCÍA

**“És molt més fàcil mirar a dreta i esquerra
que a l’interior d’un mateix”**

Tres discursos en ocasions suposades
Søren Kierkegaard

**“Los tiempos de crisis
no solo son tiempos de sacrificios sino que
también deben ser de compromisos”**

Te puede pasar a ti
Albert Jovell

**“La medicina moderna ha de començar
a copsar els malalts com a persones
i no com a malalties”**

El Metge Social
Apunts per a una medicina humanista
Canvi social i sanitat
Albert Jovell

PROTEUS

LLIBRES AMB CONTINGUTS ÈTICS

www.editorialproteus.com

info@editorialproteus.com